ШИНАРДИ
23
май,
1967 шу.
№ 60 (4385).
Мах 2 кеп.

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЛАКХЪЕ

къахьегама овсарле

Юбилейни шера тIанийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара, деррига советски халкъ санна, чуйнна къахьегаш ба укх деношка Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Цу декхарашна юкъе а предприятей, колхозий, совхозий хIара коллективо белгалдаьл цхьа декхар — къахьегама овсарле лакхъелга. Iалальмате чIоагIа лоархIам болаш гIулакх да иза. КПСС XXIII-съезда решенеша къаьстта белгалдаьккхад къахьегама овсарле лакхъяра цахаддаш йоакхо е езилга. ДуккагIча даькъе къахьегама овсарле лакхъярах тийша да предприятеш, боахамаш рентабельни хилар.

Из дика кхета а деш, республика дуккхача предприятеша, колхозаша, совхозаша кхетамца вIаштIехьдаьккхад къахьегама овсарле лакхъяра гIулакх.

Грозненски нефтемаслозавода коллективо даим творчески къахьег кердадар лахара, дикагIбарий опыт балха юкъекхахьара, производство нийсагIа вIаштIехьъяккхара. Сийленца къахьег завода болхлоша юбилейни шера а. Биъ бетта итогаш йича Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах завода еннай СССР Министрий Советеп мехкдаьтта промышленноста профсоюза ЦК-ан карара кара тела ЦIе байрах. Планах лаьрхIачул 4,3 процент лакхъяьй къахьегама овсарле. Миччта карагIдьннал уж толамаш? Керттера бахьан да установкаех бизза пайда эцар, кердадар балха юкъекхахьар.

Къахьегама овсарле лакхъяра план массехк шера тIехкхоачашъеш хьайоагIа крекинг-завода коллектив. ДIабахача биъ бетта 3,6 процент лакхъяьй завода болхлоша къахьегама овсарле. Из карагIдьннад ерригача коллективо творчески къахьегарах. ДуккагIча установкашта реконструкци йир, хIьта ерригача оборудованех бизза пайда ийцар. Заводе укх шера къаьстта теркам тIабахийтаб установкашка бедал кийчъечара къахьегама овсарле лакхъяра.

Къахьегама овсарле лакхъеча дика ка яьннай Грозненски химкомбината коллектива а.

Дуккха колхозаш, совхозаш я вай республике къахьегама овсарле лакхъяра болх дика вIаштIехьбаьккха. Цар даим терко ю юртбоахаме шерра механизаци яра, экономика дешаш кIоаргга къесталара, продукци хьайоаккхаш дIалодар кIезигдара, иштта кхы а.

Цу тайпара масалаш дуккха а доаладе йиш я. Цхьабакъда, белгалдаккхаьза даргIац къахьегама овсарле лакхъяра гIулакх республика дуккхача предприятешка, колхозашка, совхозашка ледара латтилга. Цу балха дерттIа йоакхо яц цхьаболча кулгалхоша. 12 предприяти я республике дIабахача биъ бетта къахьегама овсарле лакккъяра план кхоачаш ца еш. Царех я укх шера хьалхарча квартала план а кхоачаш ца еш йиса «Трансмаш» яха, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха заводаш, «Терек» яха мебельно-хьу чакхйоаха фирма, Гудермесски кирпишк ю завод, иштта кхыяраш. Во латт къахьегама овсарле лакхъяра гIулакх республика дуккхача хьайбай фермашка.

Цу тайпара хьал кхы дIахо ла метаргIаш. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, предприятей, боахамий кулгалхой декхарийла ба къахьегама овсарле лакхъяра керттера теркам тIабахийта. Из эггара лоархIамегIа дар да.

Iилман ларда тIа производство толашагIча тайпара вIаштIехьъяккхар — из къахьегама овсарле лакхъергйола керттера никъ ба. Цудухьа эггара хьалха теркам тIабахийта беза цу гIулакха. Цу даькъе боккха лоархIам болаш я республика дуккхача предприятешка вIашагIъехка йола къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбоаха организацеш. ХIанзле дика опыт Iоальй цу организацеех цхьаяраша.

Боккхача лоархIаме да оборудованех бизза пайда эцар. Дуккха кхоачамбоацараш да хIанз а цу балха юкъе. Цхьайолча моттигашка дуккха оборудовани латт вIалла пайда ца эцаш, хIьта цхьайола оборудовани къаеннай, хIанзарча хьалаша дIадеххача тайпара яц. Болх ца беш оборудовани латтийта йиш яц. Хувца еза къаенна оборудовани а. Цхьабакъда, укхаза теркалле деза цхьаькха. Ерригача оборудоване метта кердаяр оттае йиш яц. Из гIулакх чIоагIа уйла еш вIаштIехьлаккха деза.

Шенхаштта къахьегама овсарле лакхлургьяц производствана шерра механизаци автоматизаци еш ца хилча. ЧIоагIа теркам тIабахийта беза цу балхацара кхоачамбоацараш дIадахара. СихагIа механизаци автоматизаци е еза халача балхашта, къаьстта теркам тIабахийта беза хьайбай фермашта механизаци яра. Цахаддаш производствана юкъекхахьа еза керда техника.

Къахьегама овсарле лакхъярца дувзаденна да хIаране ший балха говзал лакхъелга, ший специальность шаьрьелга. Иштта кIоаргга довза а Iомаде а дезаш да производства экономика дешаш. ДукхагIа вIашагIъехка еза экономически школаш. Шерра йоаржае а, хIьта производствана юкъекхахьа а еза хьалха латтарий опыт. Лакхье еза производства эстетика.

Къахьегама овсарле лакхъяра боккха низ ба рационализаторски творчество. Эзараш болча рационализатораша боккха мах бола предложенеш тел къахьегама овсарле лакхъяра, производство тоаяра. Цахаддаш терко е еза рационализаторий болх тоабара, цар хIара пайдане йола предложени балха юкъеяхьара. Инженерий творчески уйла даим тIаерзаяь хила еза къахьегама овсарле лакхъяра.

Къахьегама овсарле лакхъяр бахьан долаш лоаттабеча къовсама чудоагIа продукци хьаяккхарга дIалодар кIезигдара, цун дикал цахаддаш лакхъяра дешаш.

ХIанз вай республике тIа-тIа дукхагIа хулаш латт планированеи экономически стимулированен кердача системага ювла предприятеш. Цар балха опыто хьагойт къахьегама овсарле лакхъяра нох чIоагIа беркат доалилга. ХIара предприяте декхар да махулла сихагIа цу кердача системага ялар.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я къахьегама овсарле лакхъяра дешаш каст-каста дувца а, хIьта цу лоархIамерча балха кхетамца кулгалде а.

Шеко яц, республика къахьегамхоша укх юбилейни шера тIанйца социалистически декхараш дизза кхоачашдергхиларах, цу даькъе къахьегама овсарле лакхъяра дараш а тIехь.

СОВЕТСКИ ПИСАТЕЛИЙ СЪЕЗД

Тахан, 22 мая, Москве, Йоккхача Кремлевски Двореце дIаболабир ший болх СССР писателий IV съездо. Союза масса миIингера гулбеннаб уккхаза советски дуккхача къамий литература мастераш. Съезд йолаялале хьалха мехка эггара лакхара совгIат — Ленина орден — еннача писателий Союза ялхи ахи эзар члена хьалхара цхи бIаь делегат венав...

Iуйрийна 11 сахьат даьлча зале чIоагIа тIоараш доладу. Уж детт съезда доакъашхошен хьаьшашеи правительственни ложашка гучабаьннача повкъосташка Л. И. Брежневга, Г. И. Вороновга, А. П. Кириленкога, А. Н. Косыгинга, К. Т. Мазуровга, А. Я. Пельшега, Н. В. Подгорнега, Д. С. Полянскега, М. А. Сусловга, А. Н. Шелепинга, П. Н. Демичевга, Д. Ф. Устиновга, Ю. В. Андроповга, И. В. Капитоновга, Ф. Д. Кулаковга, Б. Н. Пономаревга, М. С. Соломенцевга моаршал хоатташ.

СССР писателий Союза правлене хьалхарча секретара К. А. Федина съезд хьаелл. III-чеи IV-чеи съездашта юкъе байнача писателий сийна цхьан минота йист ца хулаш уроаттара дех цо.

Съезда президиум а кхы балха органаш а хорж.

ЧIоагIа раьза хинна хорж гулбеннараша почетни президиуме КПСС ЦК Политбюро.

Массава раьза а волаш чIоагIъю делегаташа ер ден повестка:

1. «Коммунистически общество хьалъеча советски литература вступительни дош. Прозах, поэзех, драматургех, критиках, берийи кхувш боагIарийи литературах, Союза организационно-творчески деятельностах доклад.

2. Центральни ревизионни комиссе доклад.

3. СССР писателий союза Уставе хувцамаш дарах доклад.

4. Кулгалду органаш харжар. Вошал долча социалистически мехкашкара, иштта дуккхача Европа, Азе, Америка, Африка мехкашкара съезде яьхка делегацеш шоаш хиларах хоам бу председателал дечо. Цо цIераш йоах доалол дехьарча хьаьший.

Трибуна тIа ва КПСС ЦК политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь П. Н. Демичев. Съездага моаршал хоатташ КПСС ЦК дайта каьхат Iодеш цо. Iалальмате чIоагIа теркам тIабахийта ладийгIар делегаташа а хьаьшаша а шоашка парте оалача дешага.

Ден повестка хьалхара дош дувца йолалу съезд.

ДИКА ГIУЛАКХАШ БАХЬАН—СОВГIАТ

УЛАН-УДЭ. «Халкъа просвещене отличник» яха значок дикагIа болча хьехархошта совгIата телаш я. Цхьабакъда, Цырен Семенович Семенов цхьанна хана а хьехархо хиннавац. Из колхоза председатель ва. Сендухьа еннай цунна хIьта РСФСР просвещенене Министерствас из значок?

Семенова кулгаллеча Мухоршибирски районерча «Ленина байрахх» яхача юртбоахама артеле укх тIехьарча хана колхоза чотах пхе а юрта керда школаш хьалъяьй, пхех шиъ юкъера школа а йолаш. Иштта хьалъяьй шиъ школьни интернат, шиъ мастерски, хьехархошта лаьрхIа шиша квартира йола ткъо пIа. Культурни фонда чотах берашта мах боацаш кипофильмаш хьувкх, мах боацаш даа хIама а тела баьнчаб бераштa, гаьннарча даьгIенашка колхоза хьайбаш кхоабаш болча наьха бераш школьни формаца а Iалашду. Колхоза председатель каст-каста школе хул, урокашка ух, педагогически совета член ва.

Сийлен цIи лелаераш

МайоагIIара терко ю коммунистически къахьегама тIехьара яхь, шерагIа йоаржаяра тха «Малгобекнефть» мехкдаьтта-промыслови управлене профсоюзни организаце. Дукха мехкдаьттахой ба цу болама юкъе, кIезига бац из цIи яккхара къовсам лоаттабераш а. ХIара болхлочо ший декхар лоархI пайла эца йиш йола торонаш гучаяхар, кхы а дикагIа болх бар.

Къаьстта дика лел гIулакхаш управлене кхаь промысле укх шера. Укхаза болх беш ва коммунистически къахьегама ударник вола 400 саг, 12 коммунистически къахьегама бригала. Дика дIахьу къахьегамхоша шоаш е лаьрхIа ерригa мероприятеш. Уж тIаерзаяь я къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дIалодар лохдара, паччахьалкхен ахча кходара.

Дика болх бу рационализатораша. ЧIоагIа терко ю цар балха хьалаш тоадара, керда технологи балха юкъекхахьара. Дукха ахча кхолу промысланка рационализаторски предложенеш балха юкъекхухьаш. Лакха хьокхамаш даьхад ни. Торий, Шмелев, Тутаев, Тебоев, Нозадзе, Батыжев керте латтача бригадай коллективаша. Планал совгIа дукха пайда баьб цу бригадаша. Производстве хьалха латт коммунистически къахьегама ударникаш Малевин, Мамилов, Левшин, Котиков, Микульшина, Столяренко, Нанаев, Балаев, Муружев, дуккха кхыбараш. Дика къахьегарал совгIа хьинаре дакъа лоац цар горола а промыслай а общественни вахара юкъе.

Хьалхарча квартала итогашка а хьежа дукха ха йоаццаш коммунистически къахьегама цIи кхаь а промыслана чIоагIйир мехкдаьтта-промыслови управлене. Иштта из цIи елар цхьаболча къахьегамхошта а. Царна юкъе ба промыслай заведующеш ни. М. Я. Паук, Б. П. Панфилов, А. Х. Албогачиев. Цар коллективаш хьинаре къахьегаш я хIанз Октябра 50 шу яха сийлен цIи яккхара. Цар массане толамца кхоачашъяьй биъ бетта задани.

М. БУЗУРКИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ профсоюзни комитета инструктор.

Красноярски ГЭС хьалъеча гIишлошъераша пхелагIа миллион кубически метр бетон дIаяхийта йолаяьй енисейски гиганта плотинага. 37 метр лакхденнад хий. Водохранилища хьалъюзаш латт.

СУРТА ТIА: плотина кIалз хий Iоъахийта лаьрхIача гIолла арахьидда енисейски хий.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ

☆ ☆ ☆

Оасаро хьалдикъад кхаш

ТIанийца декхараш кхоачаш ца дарал совгIа юртбоахама культураш кхеяра план а кхоачаш ца яр кхерам болаш да хIанз Грозненски района ЦхьоалагIча мая цIерагIча колхозе этта хьалаш. Iалальмате дукха тIаьхьнай кхашкарча наькъашта улув гIолла оасара баьцаш. Пропашной культурашта культиваци еча хана кхай йистошка Iалальмате во яьй обработка. Из бахьан долаш тIайийннай уж оасара баьцаш. Обработка ца еш йисача йистошка тIайийнача оасара баьцашца ший ханнахьа къовсам ца лоаттабарах уж дIалржаш латт.

КIезига да совхозе хий декха лаьтта, бакъда, долчох а бизза пайда эцара деш цхьаккха а хIама дац. Цул совгIа эIамига кхай участкаш вIалла а юртбоахама культураш дIа а ца ювш йитай.

Белгалланза даргIац пропашной культураш дIаера дикагIа йола способ квадратно-гнездовой яр йолга. Из иштта дале а, совхозе дIа мел йийна пропашной культураш пунктирни хьисапе йийнай. Цул совгIа, дIайийнача культурай бIенашта кулгашца оасар де деза, бакъда уж балхаш а дац.

Цхьан дешаца аьлча, дIайийна культураш дикка хьувкъае йиш яц уж хьалха вай дийца деррига балхаш дика чакх ца даьхача.

Совхозе вIашагIъеллаяр комплексни бригада. Цхьабакъда, пропашной культурашта гIулакх де вIашагIъехка цу бригаде чуйоагIа ялх механизированни звено каьхата тIа мара йолаш яц. ХIанз хьатIакхаьчай гидуаргаштIеи хьажкIаштеи гIулакх де деза ха, бакъда, царна гIулакх де вIашагIъехкача звеньяшцара болхлой балха хьаарабувлац, тIахьожам лоаттабац кхыча трактористаша кхашка деча балхашта.

Геттара тIехьадаьннад колхозе доакъара лаьрхIа дIайийнача свеклана гIулакх дара балхаш а. Цу культурана обработка яра балхаш кулгапара де дезаш да, хIьта уж балхаш кхоачашде нах тоъац.

ДикагIча хьалаш тIа дац гурахьа дув ялат а. Дуккхача кхашка тIаьннай оасара баьцаш. ХIьта совхоза специалисташа, кулгалхоша царца къовсам лоаттабара деш цхьаккха а хIама дац. ТIаьннача оасара баьцашта духьала гербицидашца обработка яьяц. Цул совгIа цхьайолча гурахьа дув ялат дIадийнача участкаш тIа хьайбаш доажаду шоай доалахьа лоаман даьгIенашка Iалальмате дика хьайбаш доажаде хьалаш доллаше а. Совхоза специалисташа вIалла а теркам тIабахийтац цу даьгIенех пайда эцара. Цигара йол хьакха йиш яц, хIана аьлча ирача довкъашка гIолла делалургьяц йол хьокха техника. ХIьта хIанзчул тIехьагIа итт-пхийтта ди даьлча хьайбаш доажадара пайдане хургьяц цигара цонаш.

Юбилейни шера шоаш тIанийца декхараш кхоачашде вIаштIехьдаргдац колхоза къахьегамхой, нагахьа санна вай хьалха мел дийца кхоачамбоацараш дIа ца доахе. Колхоза правлене, специалисташа хIанззе а уйла е еза из болх тоабара.

А. СОКОЛОВ.

техника кийча хургья

Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза кхаш леладераш дIайийначa ерригача бIаьсти а гурахьа а ювча культурашта гIулакх деш ба хIанз. Уж культураш чIоагIа хьувкъае дош деннад совхоза къахьегамхоша укх шера. Цхьабакъда культураш дIаерен уж хьалкхеярен балхаш агротехника бокъонаша дIадеххача тайпара дарал совгIа, юртбоахама техникеи инвентари ялат чуэцара кийчъяр а боккхача лоархIаме да.

Кхыдола балхаш дешше а комбайнашта, тракторашта, автомашинашта ремонт еш ба хIанз механизатораш. Совхоза керттерча инженера вIаштIехьдоал кхыдола балхаш дара нийсса цу техникана ремонт е механизатораш оарцагIбаха.

Дукха халонаш нийслу техникача ремонт еш боахкача механизаторашта — кхоачам болаш яц запчастеш. Бакъда, шоай болх дукха безаш къахьегача ремонтникаша, механизатораша хIара денна керда наькъаш лех шоай балха юкъе нийслу кхоачамбоацараш дIадахара. Дукха керда запчастеш хьаю механизатораша шоай мастерской хьалашка, юхаметтауиттаю вIалла а пайдана яц аьнна хета тоъаш йоацараш.

Ремонтникашеи механизаторашеи деррига низаш оарцагIдаьха творчески къахьегарах совхоза вIаштIехьдаьннад ткъоалагIа май тIакхоачаш график дикка тIехкхоачаш а еш дукха юртбоахама техника кийчой линейка тIа оттае. Иштта ремонт яьннай СК-4 яха итт, ККХ яха бархI комбайн, итт косилка, шиъ тракторни йолхьинг, пхиъ силосоуборочни комбайн, ткъаь пхиъ автомашин, кховзткъеи шиъ тайп-тайпарча маркех йола трактор.

Юртбоахама техника ремонт яра иштта лакхара къахьегама толамаш дахара боккхача лоархIаме да къахьегам нийсса вIаштIехьбаккхар. Иштта, цу техникана ремонт яра балхаш бригадно - узловой методах ду.

Кхыболча ремонтникаштеи механизатораштеи юкъе белгалбаьннаб О. Зауров, М. Баркинхоев, кхыбараш а. Царех хIаране шоай сменни заданеш массаза а 110—120 процент тIехкхоачашъю. Тешаме ала йиш я шоай декхараш иштта дика кхоачашдеча механизаторашеи ремонтникашеи Октябра сийна тIанийнача декхарашка хьежжа итталагIа июнь тIакхоачаш ерригa планах тоае еза юртбоахама техника тоаяь йоаккхаргья аьнна.

Белгалланза далац совхозе кхоачам хиллал механизатораш а кийча баьлга.

М. РАШИДОВ.

Укх юбилейни шера лакхара социалистически декхараш тIанийцад Сунженски района «Победа» яхача колхоза механизатораша. ХIанз хьатIакхаьчай доакъара база йолла йолалу ха. ХIара денна бIаь гаргга тонн йол хьокх тракториста М. Жидкова, КНГ — 1,5 яхача сенокосилкаца.

Сурта тIа: М. Жидкова агрегат йол хьокхача.

Н. Кобиашвиле сурт.

КОНСТРУКТОРИЙ ДИКА ГIУЛАКХ

1967 шера, Советий Iаьдала 50 шу дузача юбилейни шера дуккха Iилма-тохкамеи опытно-конструкторски балхаш республика промышленни предприятешка чакхъдаха деза я комплексни автоматизацеи мехкдаьттаи химически промышленноста института Грозненски «Нефтехимавтоматаш» яхача филиала коллектив.

Грозненски химически комбината болхлошца цхьана филиала сотрудникаша эрганьккха тоайир лоха давлени йола полиэтилен яккхара катализаторни комплекса процесс, хьайир этилена полимеризаци процесс автоматически управлене система. Цох боккха пайда баргба. Грозненски нефтемаслозавода парафинах даьтта дIакъоастадеча установке юкъейоалаяьй инертни газа отделенена автоматически управлени яра система. Цох шера 50 эзар сома совгIа пайда баргба. Промышленни тахка кийчъеш я барабанни-вакуумни фильтрашта автоматизаци яра система. Январь бетта филиале ханна оттайир диспетчерски управлении парафин яккхара оперативни планированни яра эшаш йола управляюши вычислительни йола машин «Гипрогрознефта» проектах. — йоах филиала директора Михаил Васильевич Козлова. — УМ-1—» яха из машин нефтемаслозавода диспетчерски пункте оттаергья. Цхьабакъда, заводе из болх практически хIанз а дIаболабаьбац. Цул совгIа укхаза хIана а кийчбеш бац из машин лелаергйола специалисташ.

Из чIоагIа лоархIам болаш машин я. ДIахо йолача хана уж тайпа системаш хьае лерхI республика цхьайолча предприятешкеи производственни объединенешкеи. Цу хьалашка, — аьлар дIахо М. В. Козлова, — боккха лоархIам болаш дош да городе Грозне кустовой вычислительни центр йиллар. Филиала коллективо доккхий балхаш даьл цу даькъе. Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе катализатораш яхара процессашта автомтизации механизации еш я. Цул совгIа, филиала коллективо ГрозНИИ болхлошца цхьана опытнии опытнопромышленнии установкашта автоматизаце техка йола средствашеи системашеи промышленни процессашта юкъейохийташ боккха болх баьб.

Уж балхаш даьча тха филиалах катализаторашеи молекуляторни цацашеи хьалара автоматизаце прибораш, средстваш системаш еш йола мехка керттера организаци хул.

Тха коллективо берригa ший низ тIабохийт Iилма-тохкама балхах боала пайда лакхбара. Из де лерхIаш Грозне предприятешка юкъеяхийтача автоматически управлене системай хьалхара образецашка хьожаш йола ведомствашта юкъера комиссеш йохк. По торо хулийтаргья филиало еш йола оборудованеш промышленноста цу даькъе массанахьа а юкъейоалаяра.

Грозненски филиале коллективо хьаяьйола автоматизацеи механизацеи системаш Грозне яхийта ца Iеш Днепродзержински, Невинномысски, Новобакински, Красноводски, мехкдаьтта чакхдоахача. Горловски азотно-туковн заводашка а кхыча предприятешка а юкъекхухь.

Грозненски «Нефтехимавтоматаш» яхача филиала болхлоша берригa шоай низ тIабахийта къахьег дикача гIулакхашца Советий Iаьдала 50 шу дизарга накъабахара.

И. ПЕТРОВ.

Ялат чуэцара—кийчо

Республика юртбоахама къахьегамхой бIаьсти юв культураш дIайийна баьннаб. ТкъоалагIа май тIакхоачаш дIайийннай ши бIаь эзар гектар, вешта аьлча, план 105 процент кхоачашъяьй.

БIаьсти ювча культурашта гIулакх дешше а ка бола ялат чуэцара кийчо еш ба хIанз дерригача боахамий механизатораш, ремонтникаш.

Сихленнад боахамий ремонтни мастерскойшкара балхаш. Гурахьа юв культураш ханнахьа чуэцара ялата комбайнаши кхыйола техникеи кийчъеш ба механизатораш. Планах тоае езача 665 комбайнах хIанзле тоаяь яьннай 557 комбайн, е план 84 процент кхоачащъяьй.

Къаьстта дика къахьегама толамаш даьхад ерригa уборочни техника тоаяь баьннача Ачхой-Мартана, МалгIабика, Шелковской районий боахамий механизатораша. Дика къахьег плап кхоачашъе гарга долча Гудермеса, Сунженски, Шаьла районий боахамашка а. Укх бетта шоллагIча декаде республика боахамий мастерскойшкара ремонт а яь араяьннай 82 комбайн.

Республика механизатораш июнь бетта юххье йистебаргба ремонт яьза йиса 108 комбайн тоаяь.

ТКЪОАЛАГIА МАЙ ТIАКХОАЧАШ РЕСПУБЛИКА БОАХАМАШКА КОМБАЙНАШТА РЕМОНТ ЯРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(план проценташца)

Ачхой-Мартана	100
Ведана	6-за
Грозненски	74
Гудермесски	93
МалгIабика	100
Надтеречни	48
Наьсарен	70
Наурски	85
Ножай-Юрта	67
Советски	75
Сунженски	93
Урус-Мартана	69
Шаьла	90
Шелковской	114
Ерригача республике гIолла	84

ИТТ ДИ ХЬАЛХА

ЦIаккха ца хиннача хьисапе хьинар айленна къахьег укх шера Грозненски слюдяной фабрика коллективо. Ерригa продукци араяхецара пхе бетта план, ханал итт ди хьалха. 20-ча мая кхоачашъяьй фабрика болхлоша. Планал совгIа араяхецаргья эзараш сомий мьаха продукци. Къаьстта дика къахьег мастера Шулико Евгения Яковлевнас кулгаллеча участка коллективо Оськина Евгения керте латтача Новогрозненски участка болхлошеи. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй пхе бетта план.

Н. БАСОВА,
Грозненски слюдяной фабрика инженер-экономист.

КарагIдаьннараши де дезараши

Укх деношка йистедаьлнад партийни просвещене дешара шу. ДIадахача дешара шера Наьсарен районе 28 юххьанцара партийни, марксизма-ленинизма лардий шиъ школа, 22 семинарски группа болх беш хиннай. Партийни дешара системе чувоагIаш 1034 саг хиннав. Цул совгIа текущи политика лектореши кхалнаха лаьрхIа 17 политграмота кружеки хиннай районе болх беш. Семинарски группашкеи, партийни школашкеи, кружокашкеи Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизарга е езача кийчох лаьна укх шера 4 феврале КПСС Центральни Комитета баьча соцама материалаш Iомаеш хиннай. Белгалдаккха доагIа, дешара шу йистедалалца занятеш лакхача идейно-теоретически боараме дика вIаштIехьаьха чакхъяьнналга. 450 юххьанцарча школашка деша баьгIача 316-нена юххьанцара политически школа йистеяккхарах свидетельстваш деннад. ТIадоагIача дешара шера марксизма-ленинизма лард Iомаеш хургба уж. Партийни организацеша лерттIа тIахьожам лоаттабаьча моттигашка шоашта тIадилла хинна гIулакх бехктокхаме леладаьд пропагандисташа. Сакъердаме, семинарашкеи кружокашкеи ухаш хиннача ладувгIарана дикка пайда эцаш чакхъяьннай занятеш. Иштта лакхача идейно-теоретически боараме чакхъяьннай занятеш «Электроинструмент» яхача заводе (партийни организаце секретарь нов. Пашенных), № 432 йолча автомеханизировании колонне (парторганизаце секретарь нов. Хаутиев), Алханчуртски Межреспубликански обводнительно-оросительни система Управлене (парторганизаце секретарь нов. Безутлый), Наьсаречa машиннаькъа станце (парторганизаце секретарь нов. Бузуртанов), иштта кхыча организацешка.

Сакъердамеи ладувгIарана дика дакъа лоацаши чакхъяьннай занятеш «Электроинструмент» заводе нов. Васютина кулгалдеш хиннача юххьанцарча политически школе. Пропагандистски опыт йолаш вале а хIара занятега дика кийчлуш, периодически кепайоазонах лерттIа пайда эцаш ший предприяте а района а экономически гIулакхашца ювзаеш лакхача боараме дIайихьай занятеш Григорий Иванович Васютина.

ЛадувгIараш дика кхеташ царна кIоарга знанеш луш чакхъяьннай цо йийшa хIара декци, беседа. Цудухьа кIоарга знанеш йолаш школа йистеяьккхай ладийгIараша. Берригаш а завода болхлой ба уж. Царех 7 саг агитатораш ба, 3 саг цехий парторганизаце секретараш ба. Школе нов. Васютина лекцешка ладийгIача 20 сагах 15 саг тIадоагIача дешара шера марксизма-ленинизма лард Iомаеча школе дешаш хургва. Г. Н. Васютина санна дика чакхъяьннай занятеш районни милице отделе вIашагIъеллача нов. Кокурхоева кулгалдеш хиннача юххьанцарча партийни школе а. ЛадувгIараш хIара занятега дика кийчлуш, конспекташ язъеш, семинарашка дика дакъа лоацаш чакхъяьннай цун хIара заняти.

Цхьабакъда, районе массанахьа лерттIа теркаллеш хиннадац из лоархIаме гIулакх. Районе цхьайолча предприятей, организацей юххьанцарча партийни организацеша политически теоретически дешара боагIача тайпара теркам тIабахийтабац. Цудухьа эсала чакхъяьннай политически занятеш района автобоахаме (парторганизаце секретарь нов. Аушев), «Назрановски» совхозе (парторганизаце секретарь нов. Оздоев), иштта кхычахьа.

Политически дешара занятеш эсала вIаштIехьаьхача предприятей партийни организацеша цIаккха дийцадац собранешка политически просвещене дешаш.

Къаьстта эсала лелабаьб ший болх парте райкома политически просвещене кабинето. Наг-нагахьа мара хиннаяц укхаза пропагандистий семинараш.

ТIадоагIача дешара шера уж кхоачамбоацараш хилийта йиш яц. Района массайолча предприятей, организацей партийни собранешка дIадахача дешара шера итогаш ювца еза. КПСС Уставо дIадехар лерттIа кхоачаш ца деча коммунисташка цIенхашта хатта деза.

1967—68 шера партийни просвещене системе комплектовани яра болх хIанзе а дIаболабе беза партийни организацеша. Коммунистий е парте боацарий дешара форма хIанзе а белгалъе еза. Керда юххьанцара политшколаш вIашагIтохара йолча торонашка хьажа еза партийни организацеш.

Н. СМИРНОВ,
КПСС Наьсарен райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

ТIЕХХЬАРА СЕМИНАР

Гене Мария Абрамовнас кулгалду политкружок № 1 йолча педучилище цунца цхьана болх беча хьехархоех латт. Укх деношка тIеххьара итогови семинар цо дIахьош 45 саг вар аудиторе. «Коммунистически кхетам балар» яхача темах итогаш йир семинаре дакъа лоацаш хиннараша.

Семинар дIайолалуш къамаьл дир пропагандиста. Цул тIехьагIа нравственни кхетама дешаех лаьца къамаьл ду ладувгIараша къонача хьехархоша Угурчиевас, Светиловас, Бутенкос иштта кхыбараша. Занятe къамаьл деш хиннараша дешархошта коммунистически кхетам балара дешаш дика кхетаделга белгалдеш дар цар шоай къамаьлашца доаладеш хинна масалаш. Литература урокашка дешархошта пролетарски интернационализма кхетам баларах лаьца къамаьл дир педучилище литература хьехача хьехархоша Серебрянникова Юлия Федоровнаси Раиса Матвеевна Хачиянцеи.

Дешархошта къахьегама кхетам баларах лаьца къамаьл дир педагогика хьехача хьехархочо Анатолий Иванович Попова. Семинаре тайп-тайнарча гойтара агитапех, диафильмех, плакатех пайда эцар къамаьлаш дераша. Дика вIаштIехьъяьккха, сакъердаме чакхъялар хьехархой итогови политзаняти.

П. ПАВЛОВ.

Ленинграде хьаьча оборудоване новкъосталца шин сага делалургья ОАР еррига энергетически система. Каирерча энергосистема центральни диспетчерски пунктаи районни пунктаи эша щиташи пульташи хIанзехьа а хьаяьяьннай.

Сурта тIа: ОАР энергосистема управлене центральни щити пульти.

И. Баранова сурт.
ТАСС-а фотохроника.

Хьинар совдувл

17-ча мая пхе бетта план кхоачашъяьй Грозненски кога гIирс беча фабрика коллективо. Ер бутт бовлехьа пхе бетта планах лаьрхIа хинначул совгIа 13—14 эзар пар кога гIирс арахеца лерхI цо. Арахецача продукцега дIабола мах лохбарах укх шера пачхьалкхенна кхоьдаь ахча ши эзар сом да.

Социалистически яхье лакха толамаш дахарца белгалъяьнна я Шаулов Асаила кулгаллу модельно-заготовочни цеха коллективи Агабекьян Вачикана кулгаллу штамповочни цеха коллективи. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй пхе бетта план.

В. САМКОВА,
тха штате йоаца корр.

ЭРГАЙОАХ ТЕХНОЛОГИ

Пятилетка план толамца кхоачашъяра машиннаькъахошта хьалхашка латтараш доккхийи бехктокхамеи декхараш да. Керттерчарех да машиннаькъа уздашкара, станцешкара, депошкара пайда ца ийбаьча резервех пайда ийбе болабалар, машиннаькъа транспорта балха дикагIйола технологи юкъекхахьар. Цунга хьежжа лакхлургья къахьегама овсарле а.

Семилетка шерашкеи пятилетка хьалхарча шереи станце балха боарам дикка лакхбеннаб. Вагонех пайда эцара 1,54-зза, мухьаш тIалоттара 2,82-зза лакхденнад, хIаьта болх беча хIара машиннаькъахочун къахьегама овсарле 24 процентa, маневрови тепловозий къахьегама овсарле 2,19-ззей лакхъеннай.

Станце балха структура юкъе дукха хувцамаш хиннад. Iоухаш йов мехкдаьтта продукташ 1958-ча шера 48 процент хиннача, хIанз йов продукташ 4 процент мара яц.

Опыто хьахьокхаш махиллара кхоачашдеча балхий боарам лакхбеннаб станце беча балха структура хувцарах, керда технологи балха юкъекхахьарах станционни еррига звеньяшка къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаьккхаб.

Укх тIеххьарча шерашка цига шозза технологически процесс эргаяьккха хийцай. Уж хийцай болхлоша балха юкъекхихьа методаш ларде а лувцаш.

ХIанз чакхъяьккха лерхIача технологически процессах тайп-тайпарча болхлой операцеш цахаддаш вIашагIтохаргья. ДIа-юха новкъостал а деш чIоагIа бувзам лоаттабергба станце, промывочно-пропарочни станце, вагонашка техническа хьожача пунктаи, Грознефтесбыта, локомотивни депо, кхыча предприятей болхлоша, бизза пайда эца болабергба вытяжни сортировочни наькъехи, сортировочни локомотивехи. Цох боккха пайда баргба производствана.

Укх тIеххьарча шерашка баьча балха практико хьахьекхад балха тIа нийслуча кхоачамбоацарех сортировочни вытяжка хилари эстакадашца цхьа «Г» яха парк хилари. Станцера вагонаш «Г» яхача паркера заводашка дIаухийташ дийнахьеи буси йоаю ха 1,5 сахьат яр, цул совгIа ахаш хIана дац аьнна сортировочни наькъаш тоъаш дацар парке промывочно-пропарочни станце коллективо кийчъяь емкосташ дIа-хьа нийсъе. Цу гIулакхо вагонаш дIа-юха хьежаяр 5 процент кIезиглора.

Станце кийчъяьча кердача технологех цу резервех бизза пайда эцаргба, вагонаш дIа-юха хьежаергья шин наькъа тIа гIолла. Цу гIулакхо дикка лакхъергья къахьегама овсарле, производствана боккха пайда а хулаш. Укх тIеххьарча хана цахаддаш локомотивашта маневровка ергйола бригадаш вIашагIъекхай. По вIаштIехьалийтар шозлагIа обработка еш йола цистернаш 15—20 процент кIезигагIа хилийта. Навкъосташа Васильева, Минеева, Аверченкос кулгаллеча дикагIйолча сменаша беча балха опыто хьахьекхад цистерчашка мехкдаьтта продукташ чуйоттилгеи уж дIайохийтилгеи хьалха хинначул 25 процент лакхагIа хила йиш хилар.

Къаьстта чIоагIа лоархIаме да станце болхлоштеи Главнефтеснаба, локомотивни депо болхлошеи юкъе айхха бувзам лоаттабар. Цо вIаштIехьдоалийт машиннаькъа еррига технически средствай комплексах бизза пайда эца, мехкдаьтта продукташ чуйола поездаш вIашагIа ехка ханнахьа дIаяхьийта, кIезигагIа сеца латт вагонаш йоттача моттиге а. Из метод бахьан делаш хIара сменах нормаш 108—110 процент кхоачашъю.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхарца дувзаденна укх шера апрель бетта денз станце балха юкъейихьай вагонашта цхьан тайпара разметка яра метод, оперативно диспетчераша дIа-юха хьежаю поездаш, шоаш бахьан долаш цхьа минут ха ца йоаеш. Цу мероприяте эзараш сомаш пайда баьб пачхьалкхенна.

Йотташи Iойоассаеши йолча вагонашта цахаддаш тIахьожам лоаттабу диспетчера оагIонгахьара. Мухьаш тIалоттача диспетчеро клиентурах учет делаю, вагонашта ший ханнахьа мухь тIаботийт, тIера Iобоаккхийт. Цу методо хIара вагона йоаю ха 1—1,5 сахьат кIезигъяьй.

ДIадахача шера екъача поездашта обработка яра технологи эргальккха хийцар. Цу технологех кIезигагIа поездаш йолча парке вIашагIъехк, е вIашагIоах уж. Цул тIехьагIа йоагIача дIаекъ уж. Цу гIулакхо вагонаша сеца латташ йоаккха ха 1,6 сахьат кIезигйир.

Технологи хувцарца дувзаденна къахьегамах тела алапи а хийцар. Юкъейихьай нормироване керда система, сдельно-премиальни тела доладелар алапи. ВIашагIъехкар комплексни маневрови бригадаш. Цу юкъебахар маневрови диспетчераш, поездаш вIашагIъехкараш, цар гIончаш, локомотивай машинисташ, паркашкара дежурнеш. Комплексни бригадаша дIаяхийтача вагонех царна луш дар керттера алапи да, хIаьта дополнительни алапи лу тIабеттача мухьах. Балхаш дукха кIезига хиларга хьежжа я тела балха разрядаш а. Цунга хьежжа кIезигагIа дукхагIа хул алапи а. Цу гIулакхо шозлагIа вагонашта обработка елга кIезигдир.

Станце технически средстваш пахаддаш дукхагIа хул. Из хьахьокх укх масалас: фондах укх тIеххьарча пхе шера баьнна пайда 230 эзар совгIа сом да, хIаьта 1966-ча шера из кхаьчар 304 эзар сомага.

Цу масалас хьахьокх станце балха технологи эргаяккхарах боккха пайда боалаш хилар. КарагIдаьначох кхоачам а ца беш, Октябра 50 шу дузача денна лакха къахьегама толамаш доахаш накъабаха лерхI машиннаькъахоша.

М. ЗАХАРОВ.

СССР IИЛМАЙ АКАДЕМЕ ЮКЪАРА СОБРАНИ

16—18 мае Москве хилар СССР-а Iилмай Академе юкъара собрани. Собране хьалхарча шин дийнахьа баь болх хетабаьбар Академе президенти хьалхле лелаеш йола орган — СССР-а Iилмай Академе президиуми харжара. Уставо яхачох, иштта дола хоржамаш диъ шера цкъа ду.

КъайлагIа кхаж а тоссаш даьча хоржамех юха а СССР-а Iилмай Академе президенталла хержар гIоргваьнна вола Iилмахо академик Мстислав Всеволодович Келдыш, вице-президенталла — академикаш: М. Д. Миллионщиков, Б. П. Константинов, Н. Н. Семенов, А. М. Румянцев, А. П. Виноградов, М. А. Лаврентьев.

18 мае хинна заседани хетаьяр мехка производительни низаш дегIаахарен мехка Iаламан торонех рационально пайда эцарен дешашта.

Заседани хьайийллай СССР-а Iилмай Академе президента академика М. В. Келдыша. Цо аьлар, ах бIаь шера СССР-а Iилман Академе чIоагIа болх бу мехка Iалаьмате дукха а тайп-тайпара а дола рузкъаш довзаш. ХIанз Iилмана карагIдаьннарий ларда тIа мехка торонех дукхагIа пайда эпаргболаш мехка производительни низаш довзара болх кердача тайпара вIаштIехьбаккха беза.

Iалама торонех пайда эцара проблемах доклад йир академика Н. В. Мельникова. Советски экономика чIоагIа дегIайоагIаш хиларца дувзаденна, аьлар цо, 1980 шу тIа кхоачаш 2,5 миллиард тоннага кхаччалца доагор дIадохийтача кхоачаргда гIулакх, хIаьта электроэнерги йоккхилга 2120 миллиард киловатт-сахьатага кхоачаргда.

ХIанз геттара гаьна йолха газопроводаш ехк Малхбузен - СибарегIен дохленгара Коми АССР-ен Центрен районашка, Средни Азера — Центре. Йоккха терко тIайохийт СССР-а Европейски даькъа тIа ца тоъаш йола энергоресурсаш хьалъюза атомни энергетика дегIайоалаяра.

Академика Н. В. Мельниковна хетачох, боккха лоархIам болаш проблема я баха нахи промышленности тезача хица Iалашъяр. Докладчика белгалдаьккхар, цкъа СибарегIен хиш юха нийсделгеи цар хиш Казахстанеи Средни Азеи йокъал латтача районашка дIадохийталгеи диъза даргдоацача оттаргхилар. Донбассеи Украина къулбехьени теза хий эшаш хилара хьашташ кхоачашдара Iилмхачо йоах цига долхача дерригача хинех, Дунаех а тIехь, пайда эца беза.

Мехка минеральни - бедала торонаш дегIайоалаеча Iилман болча лоархIамах доклад йир СССР-а геологе министра академика А. В. Сидоренкос.

КПСС XXIII-ча съезда, — аьлар академика, — Iилман - технически прогресс сихъе лерхIаш пхе шера плана тIа оттадир лаьттан чкъори лаьттагIара пайдане охкалаш дIа-юха нийсдалара закономерносташи довзара деш дола Iилман тохкамаш шерделга. Съездо иштта белгалдаьккхар геолого - тохкама балхаш дукхагIа хулийтилга, цар экономически эффективность лакхъелга.

Геологически открытеи, аьлар дIахо министра, боккха лоархIам мехка цхьацца йолча районий экономика овлалгара эргаяккхара меттел, бIарча хьайицача мехка экономически низ цIенхаштта эргабаккхара а. Масала доалалеш нов. Сидоренкос хьоайир алмазаш дахара хьакъехьа вай мохк дунен тIа эггара хьалхарча моттиге баьккха йола Якуте гучаьънна рузкъа доалла Iалаьмате йоккха моттиг.

ХIанз Советски Союзага, е еррига кхыча пачхаьалкхенел эргаш, царца США а йолаш, минеральни бедала дерригача тайпай гучадаьнна запасаш цу бедалца лаьхен промышленность йизза Iалашъе йиш йолаш я. Минеральни бедала эггара а йоккхагIйола экспортер хиннай СССР-х — 50 тайпа лаьттагIара даьккха рузкъеи уж, чакхдоахаш яьха продукташи доазол дехьа кхуьйит.

Планах малоагIареи эффективнии геолого - тохкамаш дегIадоалалара, белгалдаьккхар дIахо докладчика, Iилман ларда тIа къоастале деза минеральни бедал пхе, итт, ткъаь шера а кхы дукхагIа йолча хана а хьалхагIа перспективно мел эшаргда. Традиционни а хинна дIаэттар ийша ца Iеш, чIоагIа дегIайоагIача техникаца дувзаденна эшаш йола бедал а мел эшаргья ха гIерт вай. Вай хьалхехьа а ха безам ба промышленноста малагIа керда элементаш, металлаш, минералаш эшаргда, хьалхехьа а, уж лахеи тахкеи йиш хургйолаш.

Сайрийнарча заседане Iилмахоша ладийгIар къаьстта Iаламан рузкъашца а йIаьхий яраш а йолаш мехка районаш дегIаахара экономически прогнозах СССР-а Iилмай Академе члена - корреспондента Н. П. Некрасова яьча докладага.

Цу тIехь прелеех къамаьлаш даьчул тIехьагIа СССР-а Iилмай Академе юкъарча собране ший болх чакхбоакх. Цо хьахьекхар советски Iилмахой Октябра 50 шу дизара доккхийча толамашца накъаболхаш хилар.

(ТАСС).

Сийленца накъагIоргда

Лакха социалистически декхараш кхоачашдара къовсам доаттабеча Шаьларча «Пищемаш» яхача завода коллективо толамца кхоачашйир биъ бетта задани. Валовин товарнин продукции арахецара план кхоачашъяьй 101 процент. ДIадахача шера укх ханаца нийсдича 142 процент хул из. 2,3 процент лохденнад хьалхарча квартале продукцега дIадодар.

Керда техника юкъейоалаяра планах укх шера лерхIаш да комсех чхьагIараш доахаргдола экстраташ хьае, яьшкаи шушаи транспортераш, шушингаш юла машинаш хьае. Керда продукци арахецара кийчо еш я хIанз завод.

Заводо лерхIаш да шоллагIча квартале 200 моттиг йола болхлой столови. 48 квартира йола цIа йистедаккха, хIаьта йиълагIча квартале йистейоаккхаргья компрессорни станци.

Х. ИСЛАМОВ.

Дог цIена доттагIал да монгольски советски халкъашта юкъе. Монгольски Халкъа Республике болх бу советски специалисташ болча боагIа каст-каст монгольски доттагIий. Иштта вIашагIкхийттача импровизированни концерташ хул.

Сурта тIа: советски геологаш болча хьоашалгIа баьхкаб моттиге баха нах

А. Спирина сурт.
ТАСС-а фотохроника.

ЦIЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

Дентара ди массаза доал гаргагIа гIорт Советски халкъа, дерригача прогрессивни мел долча адамий деза ди — дунен тIа эггара хьалха хьахиннача социалистически пачхьалкхен 50 шу дуза ди.

Беттагара беттага денгара денга дизагIа доагIа грозненций творчески къахьегама ди. ДIабахача биъ бетта баьча балхо тешал ду промышленни производство дегIаахара темпаш вай мехка халкъа боахама юкъе цар тIа-тIа дукхагIа дакъа лоацаш хилара. Вай Iалаьмате йоккхача Даьхен массе а миIингеи доазол дехьеи дIаухийт грознешцаша шоай кулгашца даьккха мехкдаьтта, мехкдаьтта продукташ, цементировочни агрегаташ, мехкдаьтта аппаратура, тракторни прицепаш, мебель, баракъаш, кога гIирс, итташ а бIаьш а йола промышленни продукци, хаддаза планал дукхагIа арахец уж. Советий Iаьдала 50 шу дизара сийна тIайийца социалистически декхараш кхоачашдеш города предприятей коллективаша биъ бетта арахийцай планал совгIа 6 миллион сома мах бола продукци. Из планал совгIа йола миллионаш сомаш мах бола продукци йоаккхача творчески къахьийгар промышленностеи бахача наха гIулакх дареи массе а доакъошка болх беш болча тайп-тайпарча къамех хьабаьннача итташ эзараш болча болхлоша, инженераша, техникаша, Iилмахоша. Цхьа дезал санна барт болаш къахьег цу халкъий доттагIалено вIашагIтехача наха.

Йолаш йолча оборудованех кхы а дикагIа пайда эцара, маьхе йола рационализаторски предложенеши изобретенеши юкъейоалаяра, аппаратураи оборудованеи керда тайпаш цехашка увттадара тIабераабаь сменашка, бригадашка, цехашка, участкашка, предприятешка партийни организацеша болхлошта юкъе боккха болх бар бахьан долаш хаддаза планал совгIа кхы тIа а промышленни продукци арахеца йиш хул. Къахьегама овсарле хаддаза лакхъяра болхлой оарцагIбахарах доккха беркат даьлар. Укх шера дIаяхача хана бетта юкъера лаьрхIача промышленносте болх беш хиннача цхьан сага сих арахийца продукци пятилетка хьалхарча шера цу ханна арахийцачул дикка дукхагIа хилар.

Мехка мехкдаьтта доаккхача промышленносте эггара хьалха планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка яьннача «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене коллективо, Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара сийна лаьнача социалистически яхьа юхь дIа а йолаьь. Старогрозненский Хаяи - Кертеи мехкдаьтта доаллача майдашка бурув а теха эксплуатаце дIаелар йоккха лебит йола мелови мехкдаьтта скважинаш, кхы а дукхагIа мехкдаьттеи гази йоаккхилга Iалашдеш лакхъяьй къахьегама овсарле. Къахьегамеи революционни традицеи кхетамца хьалкхийнача цу эггара а къаьнагIа йолча мехкдаьттахой коллективо Iалаьмате доккха дакъа лаьцад грозненски а дерригача мехка а мехкдаьтта доаккха промышленность дегIайоалаяра юкъе. 5 эзар метр кIоарга скважинаш йоахилга кара а дерзадаь, планированеи экономически стимулированеи кердача хьалаш тIа болх беча цу коллективо бетт-бетта кхоачашду шийна хьалхашка латта декхараш. Юбилейни шера цо ханал хьалха кхоачашйир 1966 шера хинначоа юхе 1,73-зза лакхъяь йола укх шера биъ беттара ший продукцепа реализи яра план, планал совгIа 23 миллион кубически метр попутни газ яьккхар.

Цу сий долча коллектива дуккхача къахьегамхошта юкъе къаьстта лоархIаш а сий деш а ба белгалбаьнна дика къахьегаши новкъосташа дика болаши бола бурув деттa болхлой Догшукаев Абу, Ахмаев Идрис, мастераш И. М. Шуликил, А. Е. Сушко, мехкдаьтта управлене керттера инженер В. Г. Бабуков, кхы дуккхабараш а.

Дог гIоздоаха толамаш даьха накъаболх дезача денна мехкдаьтта чакхдоаккхачеи мехкдаьтта химически промышленноста болхлой а. Городеи республикеи промышленноста эггара доккхагIа дола дакъа лоацаш йола мехкдаьтта чакхдоахарийи мехкдаьтта химикийи коллективаш еррига союзни социалистически яхье хьалхарча моттиге латт. Укх шера цхьоалагIча квартале беркат долаш цар баь болх доккхача совгIаташца белгалбаьккхар: СССР Министрий Советеи ВЦСПС-еи ЦIе байракх а хьалхара преми а елар Грозненски нефтемаслозаводеи Грозненски химически комбинатеи коллективашта, СССР-а мехкдаьтта чакхдоаккхачеи мехкдаьтта химически промышленноста министерства а промышленноста цу даькъа профсоюзий ЦК а ЦIе байракх елар КПСС XXIII-ча съезда цIерагI йолча Грозненски крекинг - завода коллективана.

Цехийи установкайи коллективашта юкъе дика моттиг яьккхай Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода начальник Г. Я. Хабасахалова йолча № 5 йолча цеха коллективо. Пхе бетта йоагIа план цхьайттагIча мае кхоачашъяьй цо. Грозненски крекинг-завода нов. И. П. Овсянникова хьалхле лелаеча № 1-2 йолча коммунистически къахьегама установка коллективо а кхы дуккхачар а кхоачашъяьй пхе бетта йоагIа план.

Шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдир мехкдаьтта промышленноста машинаш еш йолча предприятей коллективаша а. Республика мехкдаьттаи химически промышленноста машинаш еш йола флагман ше йолча Грозненски «Красный молот» яхача завода дуккхача эзарнех латтача коллективо, эггара хьалхарчарца балха кердача хьалашка а яьнна, мехка мехкдаьтта промышленноста заказаш кхоачаш а деш, эргайоаккхаш тоа а ю, дикагIа хьа а ю ший продукци. Завода коара араювл вай ханара дика цементировочни агрегаташ, эггара а дикагIа йола мехкдаьтта аппаратура, фонтанни аппаратура, советски а доазол дехьарча а мехкдаьттахошта хаддаза эшаш йола кхыйола машинаш. ТоламагIа йола кадраш производства керттерча участкашка, цехашка дIанийс а яь завода партийни организацена хайра чоалханеи бехктокхамеи декхараш кхоачашдара коллектив оарцагIъяккха. ТIагертта къа а хьегаш шу доладелнача юххье дена валови продукци арахецара план 102 процент, продукцена реализаци яра план 106 процент 1966-ча шера цу хана хинначул лакх а еш кхоачашйир. Укхаза къахьегаш ба шоай гIулакх дика девза сийленца цIи хеза мастераш. Из я нов. А. Баринов бригадир вола № 12 йолча цеха комплексни бригада коллектив. Графикал 15 ди хьалха яьнна болх а беш цу бартболча коллективо къовсам лоаттабу Сийлахь боккхача Октябра 50 шера цIерагIа йолча бригада цIи яккхара тIехьа.

Социалистически яхье доккхий толамаш даьхад коммунистически къахьегама предприяте цIи лелаеча Грозненски ремонтно - механически завода, гаражни оборудованеи электромеханически заводий коллективаша.

Оттаь заданеши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара тIадерзадаь дикка а пайдане а дукха гIулакхаш даьл энергетикаша. Цар еррига предприятеша планах йоагIа программа кхоачашъяьй.

Промышленность хьалъеш латта гIишлош, къахьегамхой кхухьаш болча мухьаца а городера нах дIа-юха кхувларца а шоай гIулакх дика чакхдоаккхача транспортникашта юкъе Iалаьмате дика толамаш даьхад № 1 йолча Грозненски автопаркаи вагонни депои Ленина орден еннача автобуса шофера А. В. Костюкова, промывальщика Баркаев Ширване, слесара П. И. Шеманаева, мойщица М. Т. Беляевас, кхы дуккхачар а. Цу предприятей коллективаша хьинаре дакъа лоац вай халкъо хIама хьадеш беча балха юкъе.

Промышленноста керттерча доакъой болхлоел тIехьайнсац ейгача. кхачан, мебела, дахчах хIамаш еча промышленноста, бахача наха коммунальнии бытовойи гIулакх деча дуккхача предприятей коллективаш а.

Города гIишлошъеча организацеша кхоачашъяьй школаш, берий бешамаш хьалъяра хьожаяь капиталовложенеш караерзаяра план. Цар кхоачашъяьй цу хана йоагIа поддрядни балхий план 103,7 процент. Хьал а дая наха баха дIаденнад 13 эзар гаргга квадратни метр хула цIенош, юха тоалаьд. болх бе долалийтад «Космос» яха шера форматт йола кинотеатр, Киевски улицагIара профтехучилище, кхы цхьайола проектай объекташ а.

Дукха да предприятей къахьегамхоша даьха доккхий толамаш. Советий Iаьдала юбилейна совгIата, дерригача а советски халкъо санна, шоай къахьегама толамаш хеталаьча итташ эзараш болча грозненцаша патриотически, творчески болх а беш, тIа-тIа дукхагIа производственни коталонаш йоах.

Беркате къахьегаш карагIдаьначох доккхал деча хана вай дицалийта йиш яц, цахилар ловш дале а, хIанз а вай балха тIа нийслу кхоачамбоацараш.

Валови продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега шийга дIабоза мах лохбара планаш кхоачаш ца еш йола предприятеш соахкарчул кIезигагIа яле а укх шера биъ бетта план кхоачаш ца еш предприятеш я. Масала, «Трансмаш» завод, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод, «Терек» яха Нохч - ГIалгIай мебельно-дахчах хIамаш ю фирма, Горкомбинат, «Октябрьнефта» мехкдаьтта управлене мехкдаьттахоша мехкдаьтта даккхара задани кхоачашйинзар. «Грознефтеразведка» треста бурув тохача Октябрьски контора болхлоша 4 эзар метр скважина ца йоаккхаш йитар, пачхьалкхен хьалхашка декхарийла а болаш. Мехкдаьтта чакхдоахарашеи машинаш хьерашеи дIакхачийтанзар халкъа боахама эша лоархIамерча продукта цхьадола тайпаш.

БархI предприяте кхоачашданзар къахьегама овсарле дакхъяра декхар. Из бахьан долаш мехкага дIа па кхоачаш йисар 567 эзар сома мах бода продукци.

Къоаста ца деш диса латт мехкдаьттана йоагIача газах аьхки а Iай а пайда эцара дош.

Соахкарчул укх шера кIезигагIа йолашие а, капиталовложенеш караерзаяра задани кхоачашъяйзар гIишлошъераша, цар иштта кхоачаш ца еш йисар керттера фондаш болх бе йолаялийтара план а.

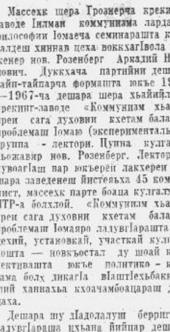
Дукха ха йисаяц укх шерах ах чакхдала а. ГIишлошъераш, монтажникаш, заказчикаш декхарийла ба промышленни майданашкара йоацача канализаце цхьоалагIа аргIа чакхъяьккхара, хIаьта Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизар тIакхоачаш города хинеи сиглени басейнаш цIенъяра тIаерзаль из объект болх бе йолаялийта а еза.

Деза ди тIакхоачаш грозненцашка кхача деза 40 эзар квадратни метр хула нах чубаха цIенош. Катаяма яхача поселке комбинат, берий бешлеш, 2 школа, 2600 моттиг йолча школана кхы хьатIаеш йола гIишло, промышленни культурно бытовойи лоархIам бола кхы дукха объекташ.

Уж а кхыдола дукха лоархIамера а декхараш кхоачашдара партийни, профсоюзни, комсомольски, боахама организацеша шоаш даьча гIалатийи шоай долча кхоачамбоацарийи кIоаргга анализ а яь, уж дIадахара хьалла дола гIулакхаш де деза. Уж декхарийла я еррига зIамига а йоккха а коллективаш дунен тIа эггара а хьалхара социалистически пачхьалкхе хьахиннача дерригдунен исторически дезача денна къахьегама доккхача толамашца накъаяхара оарцагIъяха, вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъяра кхы а йоккхагIа коталонаш йоахаргйолаш цар болх вIаштIехьбаккха.

А. ДАВЫДОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 23 май, 1967 шу.

Грецера хьал кхоккаденнача да. Афинийн кхыча городийн улицашка танкашцара патрулаш я.

Военни диктатура керда режим репрессей новкъосталца чlоагlъе гlерт. Мехка аьараш бола демократически прогрессивнии бола деятелаш лийцаб.

Сурта тlа: города улицашка танкаш.

Полфото—ТАСС-а сурт.

КОТАЛО ЯККХАР НАХАХ ТИЙША ДА

Бай социалистически обществе производство дегlайоалаяц духхьал из шеръяр духьа, из дегlайоалаю нах дикагlа бахийтар духьа. Цудухьа КПСС ЦК а мартовски (1965 ш.) Пленумо къаьстта теркам тlабахийтар материальни стимулироване дешашта, хlана аьлча цар новкъостал ду къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дlадодар лохдара, хlара производственни участке эггара дикагlа йола приемаши методаши юкъейоалаяра.

Ховш ма дий моллагlча гlулакхах ка ялар нахах тийша долга, цудухьа эггара дукхагlа теркам тlабохийт деррига кердадар, деррига материальни рузкъаш хьадеш волча сага.

Тха «Шалинский» совхоз 1965 шу доладаллалца йолча хана доккха зе деш боахам бар, чlоагlа лоха дар производственни хьокхамаш, хlаьта болх беш болча нахага алапел совгlа лу ахча, премиальни дар кхачанар, чlоагlа дlабувлар болхлой. Совхоза кулгалхоша шоай декхар лаьрхlар КПСС ЦК-а мартовски (1965 ш.) Пленумо оттадаьча декхарий ларда тlа боахам дегlабоагlаргбола гlулакхаш дар. Уж гlулакхаш КПСС обкомои Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Советои могадир, хlанз кхоачашдеш а да, Совхоза болхлошта холу царех даьнна беркат.

Чlоагlа лоархlаме яр 1965-ча боахама шера итогаш. 1964 шера совхоза 255 эзар сома зе хиннача метта КПСС ЦК-а мартовски Пленума решенеш кхоачашъяьча хьалхарча шера совхоза къахьегамхоша пайда бир, чlоагlача экономически ларда тlа эттар боахам.

1964 шера 384 тонн мара дулх дlа ца деннача метта 1966 шера паччахьалкхенга кхьачар 533 тонн дулх, цунга дlадодар лох а деш.

Тха боахама эггара пайданагlа дола дакъа да хьакхарч лелаелга. Из шерагара-шерага шерлу, цо тlа-тlа дукхагlа доходаш йоах. 1966 шера хьакхарчех тхона 165 эзар сома пайда баьлар, тlакхетача дулха 1 центнерага 45 сом мара дlа а ца лодаш. Хlаьта 1964 шера 70386 сома зе хиннадар.

Ялат иштта хьийкъар лаьтта леладара культура лакхъярах, болхлой къахьега безам болийтарах, моральни стимулировани бахьан долаш.

Совхоза болхлоша зем боакх шоай къахьегамах хьахулачун, шоай мел къахьегам дlабола хьож, къахьегамен культуран дикагlйола приемаш юкъекхувл.

Дlалахача шера 144 гектарах хlаране тlара 9,7 центнер гидуаргаш яьхар, районе гlолла яьхарел шозза дукхагlа хул уж. Совхоза царех 10700 сом пайда баьлар. Хlаьта болхлоша шоаш хьийгача къих лакха алапи ийцар. Хlапа из культура 300 гектара тlа дlайийнай оаха.

Укх шера дика хьатlадаьннад гурахьа дlадийна ялат, из дика хьувкъа мегаш да. Дика тlайоалаш латт бlаьсти дlайийна культураш а, къаьстта гидуаргаш, шекара свекла, хьажкlаш. Гидуаргаши хьажкlаши квадратно-гнездови хьисапе дlайийнай. Силосан алатаи лаьрхlа ювш йола культураш квадратах дlайийна а дlаювш а я, кlотаргаш дlаяьхача лаьтта йийначаргара дlанийкхача.

КПСС ЦК-а мартовски Пленума (1965 ш.) решенеша маяххара материальни моральнии стимулех пайда эца доладелар тхо 1965 шера.

Продукци дукхагlа яьккхача болхлой тарифни ставкаш лакхъяра чотах совхозе лаьттанцара продукци яккхара мах 25 проценти хьайбай продукци яккхара мах 15 проценти лакхбаьб. Из бахьан долаш лаьттаница болх берашка 34.400 соми хьайбай бьахаме къахьегарашка 31570 соми ахча кхаьчар. Цул совгlа планах лаьрхlачул тlех лаьттанцара продукци яккхарах премеех 38112 сом делар, царех шекара свекла яьккхараштa 37000 соми гидуаргаш яьхараштa 732 соми а луш. Цудухьа свекла 1964 шера гектара тlара 167 центнер мара ца яьккхача 1966 шера 221 центнер яьккхар, планах йоагlар 180 центнер мара яцар.

Тха дикагlволча свекла лелаечоа Усманов Махьмада паччахьалкхен совгlат делар, хlаьта механизированни звено керте латтача Абдулаев Салама Къахьегама Цlеча байракха орден елар. Тха свеклаш лелаера мастер йола Хататаева Роза Нохч-Гlалгlай АССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла хержай. Иштта къахьегамца цlи хеза дукха нах ба тха. Цар массане цlераш яьха варгвац. Царех духхьала лаьттанца болх берий цlераш а цхьан статья тlа йийца варгвацар.

Хьийкъа культураш лоацачa хана а ца йойташ а чуэцийта лерхlаш уж балхаш дика чакхдоахача тракториставта машиниставта лакха алапи тел оаха. Масала, кулгаца болх беча наха 15 процент тlатехар дlалахача шера цу тайпара денна ахча 2478 сом дар, цунах свекла чуэцараштa 1381 сом, йол хьекхараштa 355 сом, силос елларашта 369 сом, хьажкlаш чуэцараштa 373 сом а луш. Хlаьта механизаторашта 60-и 30-и процент тlатохаш 2978 сом делар, цунах ка бола ялат чуэцача 241 сом, хьажкlаш—678, силос—796 сом, шекара свекла чуэцача 673 сом, йол кийчъеча 589 сом а луш.

Лоацача хана а агротехнико маяххара а культураш дlайийнача механизаторашта пропашной культурех 30 проценти ялатах 20 проценти алапи тlатох. Дlайийна культураш дика тlаяларах уж дlаювш болх баьрашта 151 сом делар.

Уж балхаш дика даьча наха ахчал совгlа продукташ а тел совхозе. 1966 шера цу наькъаца болхлоша 563 центнер ялат делар.

Шоай болх дика беча механизаторашта мах боацаш ялат тел оаха. Дlалахача шера цу тайпара делар 42 центнер ялат.

Дика а кхоачамхилал а доакъар кийчдар духьа совхоза кулгалхоша лаьрхlад из кийчдераштa йоли моша доакъари тела. Планах болча маьхах цу тайпара 898 центнер йол ехкар.

1966 шера эггара хьалха тха боахаме болх беш lайнача стажах алапи тlатехар трактористашта - механизаторашта. Иштта делар 3840 сом, хlаьта хlара бетта 3876 сом тел механизированни балхаш тlа классовость йолаш хиларах.

Укх шера оаха шерра юкъейоалаяьй материальнии моральнии стимулаш. Холуш да царех дола беркат. Укх шера биъ бетта классность йолаш хиларах 1648 сом делар, хlаьта соахка цу хана 1365 сом мара деннадацар. Хьайбай продукци яккхарах укх шера 10314 сом деннад.

Укх шера эггара хьалха дика болх баьча кхалнаха 8-ча марте премеш елар совхоле — 52 мах бола совгlат, 1 мае дикагlа болх беча 32 сага хlаранена 10 сом делар, грамота елар.

Лаьттани - хьайбайи продукташ эггара кlезигагlа мах дlа а бохийташ мамогта дукхагlа яхара болхлой материальни безам тlабахийта гlерт совхоза кулгалхой.

Хlанз советски lаьлала 50 шу дизара сийна социалистически яхье я баьнна из ди къахьегама дикача толамашца белгалдаккха. Цlей тlакхоачаш совхоза 260 сом пайда бе гlерт совхоза болхлой. Шеко яц из советски наьха меттел деррига дунен тlарча прогрессивни адамий а деза ди, совхоза къахьегамхоша доккхийча производственни толамашца белгалдоаккхаргхиларах.

Х.-Б. ШАХБИЕВ,
Шаьла района «Шалинский» яхача совхоза директор.

Турпалий сийна

20-ча мая город Грознерча № 13 йолча школа коа lуйрийна цхьайтта сахьат доаллаш гулбеннабар дегаш гlоздаьнна. аидай курсаш бе йоахка дешархойн хьехархойн. Уж гулбалара бахьан дар Граждански тlема турпалхошта Гикало Николай Федоровичаи Левандовский Михаил Карповичаи цу школе оттадаь мемориальни доска хьаделлар. Мемориальни доска оттадара хетаяь митинг хьайиллар Ленински райисполкома председатела нов. Г. Галковас. Цо аьлар, Грознерча №13 йолча школа дешархой «Цхьаккха саг вицвеннавац, цхьаккха хlама дицденнадац» яха девиз керте а лаьца вай Даьхен турпалех материалаш гулъеш ба. Ер школа хьалха Пушкина цlерах училище хиннай, цу училище дешаш хиннав шаккхе турпал Н. Ф. Гикалои М. К. Левандовскийи. Дlахо къамаьл ду къаьнача большевика Л. Кочеткова. Цунна Гикало дика вовзаш хиннав. Цо дувц Гикало белогвардейцех мишта лийтав а. хlаьта Грознех моастагlий латача хана Цlеча Эскара керте а латташ цо бlаь денна лаьтта турпала тlом мишта дlабихьаб а. Тlом чакхбаьнначул гlехьагlа Гикало хилар. йоах Кочеткова дукха лоархlамерча балхаш тlа.

Шун школе оттадаьча мемориальни доскас шоана дагаухийтаргда. бераш. йоах цо дешархошка, шун дай белогвардейцашца мишта лийтаб шун таханара ираз бахьан долаш.

Трибуна тlа воал Левандовский Михаил Карповичаца цхьана моастагlех лийта Павлов Павел Игнатьевич. Цо дувц белогвардейцаш Грознена го а баь латтача хана ший кlеззига мара доацача эскарца Левандовский кхерам боацаш моастагlчох латар а уж эшабар а. Павел Игнатьевича дувц, революционер Левандовский тlем тlа массе хана халагlчеи кхерамегlчеи моттигашка хулар яхаш. Уж санна бола турпалаш. Даьхен боккъонца бола къонгаш. деша баьгlача школе шоа цlеш хиларах, доккхал а деш кхы а дикагlа деша деза оаш. дешархой. аьлар цо ший къамаьл чакхдоаллаш.

№13 йолча школа 8-ча класса дешархочо Горбунова Ларисаси 10-ча классерча Свиридова Ольгаси дийцар турпалхой вахарех лаьца а. мемориальни доска шоай школе оттадарах доккхал деш шоаш хиларах а.

З. НАДЕЖДИНА.

Лекторий балха опыт

Массехк шера Грознерча крекинг-заводе lилман коммунизма ларданш философии lомаеча семинараштa кулгалдеш хиннав цеха воккхагlвола инженер нов. Розенберг Аркадий Наумович. Дуккхача партийни дешара тайп-тайпарча формашта юкъе 1966—1967-ча дешара шера хьайийллар крекинг-заводе «Коммунизм хьалъярен сага духовни кхетам баларен проблемаш lомаю (экспериментальни) группа - лектори. Цунна кулгалле хьожавир нов. Розенберг. Лекторена чувоагlаш вар юкъерен лакхерен дешара заведенеш йистеяьха 45 коммунист, массехк парте боаца кулгалхой, ИТР-а болхлой. «Коммунизм хьалъярен сага духовни кхетам баларен проблемаш lомаяро ладувгlараштa — цехий, установкай, участкай кулгалхошта — новкъостал ду шоай коллективашта юкъе политико - кхетама болх дикагlа вlаштlехьбаккха, ший ханнахьа кхоачамбоацараш дlадаха.

Дешара шу дlадолалуш берригача ладувгlараша цхьана йийцар дешара планаш, царна юкъейоалайир корективаш, lомаеш йола материалаш завода коллектива декхарашца ювзаенна хургйолаш. Цо вlаштlехьдоалийтар теории практикеи шоайла бувзаме хилийта.

Дешара шу доладелча денз ладувгlараша lомаяьй йиъ тема, царех лаьца йийшай ши проблемни лекци, кхо теоретически конференци а яьй. Еррига лекцеш йийшар лакхача идейно - теоретически боараме. Уж еша бийхабар пединститута философе преподователаши КПСС горкома болхлойи.

Конференцешка докладашцеи рефератащцеи къамаьлаш дир ладувгlараша а. Иштта «Саг - массайолча оагlорахьеи гармонически кхевар— коммунизма керттердар» яхача темаех йолча конференце доклад йир ЦЗЛ группа кулгалхочо — коммуниста Л. П. Заманова. «Коммунистически мораль хьахилари дlаоттари» яхача темах — инженер-механика Н. В. Воротниковас; «Коммунистически буржуазни идеологей къовсама керда этап — докладчик-электролабораторе заведующи прв. С. С. Шехтман.

Конференцешка къамаьлаш дир ткъаьннел совгlа ладувгlараша. Цар шоай къамаьла юкъе завода къахьегамхой вахарах лаьца масалаш кхийлар. Ладувгlараштa ларах завода радиогазета юкъейоалайир «Лаьтта доагаш хила деза корта бохо малар мелларий, харцахьа леларий, болх ца берий когашта кlалха» яха рубрика, «Крокодил» яха пенгазет хьалъэллар, ерригача цехашка вlашагlъехкар болхлочун сий яха Советаш.

Дешара шера популярни литература, журналаш тlарчеи газеташ тlарчеи статьяш совгlа ладувгlараша lомайора марксизма-ленинизма классикий произведенеш.

Ладувгlараша могайир из керда дешара форма, хlаьта берригаш раьза а хилар хьатlадоагlача дешара шера шоай дешар дlахо дахьа.

Л. ГУМНИЦКАЯ,
КПСС XXIII съезда цlерагlча Грозненски крекинг-завода политкабинета заведующи.

КИТАЕРА СОБЫТЕШ

Укх тlеххьарча деношка ер тайпа лозунгаш араяьннай Пекина улицашка: «Мукъа йоаккхаргья вай Къулба-малхбузен Китай», «Кlалхара йоаккхаргья вай Хэнань яха провинци». «Хэнань жибао» яхача провинциальни газето беча хоамах, «Хэнань» яхача провинце револющиони бунтарий керттерча командоване» хунвэйбинаштеи цзаофанаштеи «культурни революце» моастагlаштеи юкъе къовсам латт Хэнане.

«Дунфанхун» яхача газета тlа кепатеха арадаьннад Чэнду яхача городе (Сычуань яхача провинце керттера город) № 132 йолча заводе 6-ча мае хиннача событей хьакъехьара бакъдараш. Цу газета тlа хоам бу. Мао Цзэ-дуна «эггара лакхара хьехамаш лорадар духьа», моттигерча хунвэйбинашца цхьана заводе балхка хиннаб геологически институтера пекински хунвэйбинаш. Царна духхьала баьннаб заводера болхлой. Топаш, пулеметаш, кара кхувса гранаташ вlашка а етташ, чlоагlа дов хилар царна юкъе. Газето беча хоамах, 100 совгlа саг вийнав, царех 70—80 саг хунвэйбинаши цзаофанаши ба. Корреспонденце авторо бакъ а деш аьлу, хlанз укх сахьате цу завода болхлой «производственни эскаре» вlашагlа а кхийттаб, цар «герз кара а ийцад», яхаш. Цо яхачох, «Чэнду районе дуккха а лоархlамера заводаш хlанз болх а ца беш сайца латт».

Хlанзарча пекински кулгалхоша гуччахьа мукlарло ду партийнии паччахьалкхени органаш йохаяра хоадам беча лоархlаме дараш НОА бlуна доакъош хилара а мехка военни тlахьожам оттабаь хилара а. КПК ЦК-ана чуйоагlача «культурни революце» гlулакхашта йолча группа кулгалхоша Китаерча событешка эскаро лоацача даькъа хьакъехьа дийцараш кепатеха арадаьхад «Дунфанхун» яхача газето. Масала, цу группа кулгалхочо Чэнь Бо-дас аьннад «нагахьа санна эскаро хьадлоацаш хиннадецаре дlайохьалургьяцар культурни революци». Цо мамогта бехказа доах хунвэйбинийи цзаофанийи га а доаккхаш, эскар юкъегlертилга. Цу группа кхыча члено, Кан Шэна, «Дунфанхун» яхача газета оагlош тlара тlахьехамаш ду «НОА-гара хоадам боллаш хьаллоацилга дехаш». Нагахьа санна из ца дойя, белгалдоах Кан Шэна, «цlенхашттара событеш» хила сахьат дац мехка.

Газето иштта кепатеха араяьккхай «культурни революце» гlулакхашта йолча группа кулгалхочун заместитель йолча Мао Цзэ-дуна сесага Цзян Цина яь заявлени а. «Нагахьа санна эскаргара ца ийцача, хьангара эпаргья вай хlаьта воашта гlойле?» — аьлар Цзян Цина. Шоашта юкъера къовсамаш дитараи эскара гlулакхашта юкъе ца гlертараи тlахьийхар цо хунвэйбинаши цзаофанаши. Цунца цхьана цо дlадийхар Мао Цзэ-дуна политикана духхьала ва яхаш бехкевеш волча паччахьалкхенна керте латтачоа, КНР председатела Лю Мао-шина духхьала «тlадерзаде къовсама дит», аьнна.

Пекине дуккхача нахага дlакхаьчад КПК ЦК № 90 йола «циркуляр». Пекине а, иштта моттигашка а партийнии паччахьалкхени органашка Мао Цзэ-дуна моастагlий кхы цхьаькха а цхьа группа «гучаяккхар» дувц цу тlа. Дегабуам беш болча нахах 61 сага цlи яьккхай «циркуляра» тlа, цу даькъе ба КПК ЦК Политбюро членалла кандидат Бо И-бо а КПК ЦК къилбаседа-малхбузен Китая бюро хьалхара секретарь Лю Лань-тао а. Циркуляра тlа хоам баьб цу списка тlарча нахах 19 саг «хlаналехьа а веннав», аьнна.

Лю Шао-цинеи КПК ЦК Генеральни секретара Ден Сяо-пинеи духхьала лелаеча кампанеца цхьана Пекине а Китая кхыча районашка а дlахохьош а КПК ЦК Политбюро члена, кхыча мехкашпарча гlулакхий премьер-министра заместителa Чэн И духхьалара выступленеш. Хунвэйбинашеи цзаофанашеи деча тlагlортамех хьалхагlа ший заместителий гадоахаш хинна КНР Паччахьалкхен Совета Премьер Чжоу- Энь-лай раьза хиннав «Чэнь И духхьаларча къовсама митингашка дакъа лаца», аьнна, хунвэйбинашеи цзаофанашеи тlагlортадаьр дlатlаэца.

«Шуйдзянь хунвэйбин» яхача газето хоам бу Мао Цзэ-дуна критика еш къамаьл дар бахьан долаш цригацеи энергетикаи Пекински институтера «культурни революце» гlулакхашта йолча группа член Ван Цзянь-пин лаьцав, яхаш. «Китайски революцеи Китая Коммунистически партеи кулгалдер алхха цхьа Мао хинна lац», яхаш къарлуш хиннав Ван Цзянь-пин, яхаш белгалдоах газето дlахо. «Цул совгlа, — яьхад цо, — Центральни Комитет а я! Цул совгlа Политбюро а я!» «Марксизм-ленинизм доллача хlамага а ниа кхоачаш герз да, — яхаш кхайкадаьд Ван Цзянь-пина, — марксизма-ленинизма новкъостала тоаде деза председателa Мао гlалаташ». КПК ЦК-ана чуйоагlача культурни революце гlулакхашта йолча группах «гlерташ хиннав» Ван Цзянь-пин, хlаьта цу группа кулгалхочун хьалхарча заместителах, Мао-Цзэ-дуна сесагах Цзян Цинах «ши юхь йолаш я» а аьннад цо, яхаш кхайкаду хунвэйбиновски газето. Ван Цзянь-пинах газет иштта гlерт «машара эггара боккхагlа бола тешам Китайи Советски Союзи шоайла кхотаенна хилар ба» — цо аьннад яхаш а.

19 май.

(ТАСС).

КХАШКАРА БАЛХАШ СИХДЕННАД

Дика вlаштlехьдаьхад тха совхоза кхаш леладераша ерригача дlайийначa юртбоахама культураштa гlулакх дара балхаш. Иштта, хьажкlа дlайийначa 1250 гектар йолча кхай тlа цкъа хьажкlа тlаялалехьеи, хlаьта шозлагlа из хьатlаяьнначул тlехьагlеи макхаш даьхад. Хlана тха совхоза механизатораш хьажкlий мугlараштa культиваци еш ба. Гидуаргаш дlайийнача 350 гектар йолча кхай тlа а даьд уж балхаш, хlаьта культиваци хlанз еш я.

Пиъ бlаь гектара тlа фабричнии шекара свекла дlайийнай свекла кхееpаша. Цу ерригача участка тlа цхьатарра хьатlаьнначa шекара свеклана юртбоахама зене садоакха хlамаши лазараши ца хилийтара опрыскивани яьй. Цу гlулакхо йиш хулийтаргья шекара свекла листалгаш ца талхийта. Хlаьта уж ца талхарга хьежжа мара лакхъяла йиш яц свеклацара морзал. Хlана аьлча цу свекла листалгаш чу хьахул эггара хьалха шекар.

Из маьхера культура, тlайийца декхарашка хьежжа, дика хьувкъае йиш хургья шекара свекла дlайийнача деррига кхай тlа ший ханнахьа механизированни шаровка ярах.

Белгалде деза укх тlеххьарча массехк шерарчул шекара свекла нийлхьяра балхаш укх шера дикагlа вlаштlехьдахар. Хlанзле 250 гектара тlара нийлхъяь яьннай из.

Иштта дика гlулакх ду гурахьа дlайийначa культураштa а. 1350 гектара тlа дlайийнача гурахьа ювча культураштa авиаце новкъосталца гербицидаш тайсай. Цу гlулакхо йиш хулийтаргья кхашка тlаяьнна оасара баьцаш хlалакье.

Еррига дlайийнача юртбоахама культураштa дика гlулакх деча механизатораштa юкъера белгалбаьннаб Ш. Наурбиев, В. Муцраев, В. Эламбаев, С. Гайтукаев, А. Паев, Ш. Джамбулатов, кхыбараш а. Царех хlаране шоай сменин нормаш массаза а 120—130 процент кхоачашъю.

Къаьстта дика къахьегаш хьайоагlа Л. Гарбулатова кулгалду комплексни бригада. Цу бригадана тlачlоагlъяь еррига юртбоахама культураш цхьатарра дика хьатlаьннай хlаьта, оасара баьцах цlена а я. Кlеззига къахьегаш цу бригада членаша шоашта тlачlоагlвьча культураштa агротехника бокъонаша дlадеххача тайпара гlулакх дара.

Хlанз совхоза кхаш леладераш дlаболабеннаб тхьамка рассала дlайоагlа. Хlанзле уж балхаш даьд 10 гектара тlа. Тхьамка дlадувча хьинаре дакъа лоацаш я А. Куликаева, С. Дикаева, иштта кхыйола а из культура кхею бригадаш.

Тхьамка дика хьувкъадара боккхача лоархlаме да кхаш леладераша лаьтта дика кийчдар, хlаьта из дlадера балхаш агротехнически бокъонашка хьежжа чакхдахар. Массехк дийнахьа дlайийна дарга тхьачка.

Ховш мадарра, хlанзе а боккха теркам тlабахийта беза доакъара база чlоагlъяра. Тха совхоз декхарийла я укх юбилейни шера 1,3 эзар тонн йол lалащъе. Хlаьта хlанз хьатlакхаьчай йол хьакха йолае еза ха. Цу гlулакха оаха дика кийчъяьй йол хьокха инвентари автомашинаши. вlашагlьехкай доакъар-lалашлу звеньяш. Массехк дийнахьа хьакха дlайолаергья люцерна.

Тха совхоза къахьегамхоша доза деннад ерригa кхашкара балхаш агротехнически лоацача хана йистедаха. Цу гlулакхо йиш хулийтаргья Октябра сийна тlайийца декхараш толамца кхоачашде.

Ш. ПАРШОЕВ,
Урус-Мартана района «Гехинский» яхача совхоза кертера агроном.

КХОАЧАШЪЯЬЙ ПХЕ БЕТТА ПЛАН

Юбилейни шу толамца чакхдаккхара социалистически яхье яьннача Грозненски химически комбината цехашта юкъе хlаналехьа гучаювлаш я пхе бетта план кхоачашъяь йола коллективаш. Цига хьалха латтачарех я Ипкин Владимир Михайлович керте латта № 32 йолча цеха коллектив. Пхе бетта план 14-ча мая кхоачашъяьй цеха болхлоша. Ер бутт бовлехьа планах лаьрхlачул совгlа арахецаргья эзараш тоннаш продукци. Цул дукха тlехкаюсаш яц Олитов Владимир Александровичеи Денисова Лидия Петровнаси кулгалдеча цехий коллективаш. Из план 18-ча мая кхоачашъяьй цар. Уж темпаш кхы а лакхъеш къахьег цу цехий болхлоша.

Н. КОСТЫРИНА,
тха штате йоаца корр.

МУРМАНСК. Керда чкъаьра тараза тlа биллалехь продавеца из тlабул цун сорти шала боаллаш цо яьккха хан хьахьокхаш йолча прибора тlа. Щен - нана раьза хул иштта ше ийцача чкъаьрана.

«ЭПОС-1» яха из прибор хьаьй Мурманске, моттигерча чкъаьрех консерваш еча комбинате дика йолаш чакх а яьннай.

Мурмански инженераша яь из керда прибор бlаргагургья ВДНХ-е баьхкача наха.

Сурта тlа: чкъаьран боахамеи океанографеи Н. М. Книтовича цlерагlча Мурмански Полярни lилматохкама а проектни а института сотрудникаш бола «ЭПОС-1» яха керда электронни прибор хьаяь автораш (аьрдехьара) Н. Жогови Ю. Эменджиянци.

С. Майстермана сурт.
ТАСС фотохроника.

КарагIдаьнначох кхоачамбац

Дика къахьегаш я юбилейни шера Грозненски аьшкабетона конструкцей завода коллектив. Укхаза социалистически яхье хьалха латт Г. Ф. Стефанюк керте латтача цхьоалагlча цеха коллектив. Доккхий социалистически декхараш тlайийцад цо укх шера; шера план 25-ча декабреи итт бета план 27-ча Октябреи кхоачашъе. Планах лаьрхlачул совгlа арахецаргья 7 бlаь кубически метр аьшкабетона изделеш. балха юкъеяхьа езаш я 5 рационализаторски предложени. Арахецача продукцега дlабода мах лохбарах 50 эзар сом ахча кходе дош деннад цеха болхлоша. цох итт бетта 40 эзар сом а кходеш.

Уж декхараш толамца кхоачашдеш хьайоагlа цеха коллектив. Биъ бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй, социалистически декхарех шера планал совгlа арахеца лаьрхlар миссел продукци хlанзле арахийцай цо планал совгlа, вешта аьлча 7 бlаь кубически метр. Арахецача продукцега дlабода мах лохбарах духхьала биъ бетта паччахьалкхенна кходаьд 22,3 сом. Шера план гlехкхоачаш а еш хlанзлехьа производствана юкъейихьай 7 — 8 рационализаторски предложени.

КарагIдаьнначох кхоачам а ца беш, толамаш кхы а совдахара чlоагlа къовсам лоаттабу цеха болхлоша. Дот гlоздоахаш къахьегама толамаш доах цар укх бетта а. Бетта план кхоачашъяра графикал хьалха боагlа уж. Шин декадах планал совгlа арахийцай 60 кубически метр аьшкабетона изделеш. Пхе бетта план 20-ча мая гlехкхоачаш а еш, планал совгlа арахийца продукци 45 кубически метр я. Ер бутт бовлехьа тlабоагlача бетта чотах арахецаргья 750—800 кубически метр продукци.

Тха къахьегама толамий «къайле» я, — йоах цеха начальника Григорий Федоровича. — шерра социалистически яхь а йоаржаяь болх нийса вlаштlехьбаккхар. Укх тlеххьарча массехк шера цо яхь лелаю Н. К. Лемешко керте латтача шолагlча цеха коллективаца. Хlара бетта итогаш ю шинна а цеха коллективаша даьхача толамий. Балха тlа нийсденна кхоачамбоацараш дlадахара йола мероприятеш белгалйоах. къахьегама овсарле кхы а лакхъяра керда резерваш лех. Дикагlйола балха опыт вlаши йовзийт. Хlара цехе журнал да смена дакх ма яьллингехьа смена, бригада коллективаша даьха толамаш дlаяздеш. иштта дlадовзийт кхоана кхоачашде деза декхараш. Шоайла социалистически яхь лелаярал совгlа, эшшача хана вlаши новкъостал ду цехаша. Укх деношка № 2 йолча цехе ехар сваречни машина, из бахьан долаш каркасаш хьае йиш йоацаш йисар цеха коллектив. Цу гlулакхо социбир цеха цхьайолча участкашкара болх. Из гlулакх ишта долга хайра цунца яхь лелаеча цхьолагlча цеха болхлошта. Шоаш хьа а еш каркасаш дlакхахьийта йолайир цар. Цох доккха беркат даьлар: цкъа-дале, дуккхача болхлой зехьа йоргйолаш хиныа балха ха зехьа ца йовш йисар, шолагlа-дале, из гlулакх lаткъаргдар ерригача завода коллективо кхоачашъеча паччахьалкхен плана. Уж санна дола масалаш дукха доаладе йиш я.

Къахьегама овсарле лакхъяра чlоагlа новкъостал ду цеха рационализаторашa. Укх шера балха юкъейихьача предложенеша дикка лакхъяьй къахьегама овсарле, паччахьалкхенна баьй пайда бlаьш сомаш да. Цеха дикагlболча рационализаторех лоархlаш ба ни. Губенчик Леонид, Ражог Алексей, кхыбараш.

Къахьегама овсарле лакха хиларах кхоачамбаь lап цеха болхлой. Цар чlоагlа къовсам лоаттабу арахеца продукци дикагlа хилийтара а. Дlалахача шерашка дукха рекламацеш ухар республикерча гlишлон организацешкара продукце дикал лоха я яхаш. Цу гlулакха дукха уйла йир цеха кулгалхоша, мастераша, новаторашa, рационализаторашa. Гlишлой организацешкара хьалха еррига рекламацеш ларде а дувцаш производственни совещанешка дийцар из гlулакх. Дукха кердадараш балха юкъетихьар. Дикка лакхъелар продукце дикал. Укх шера цхьаккха моттиг нийсъеннаяц продукце дикал лоха я аьнна е боак нийсъеннай аьнна рекламаци ена.

Московски ленинградски предприятей инициатива хьал а лаьца, цеха коллективо дукха балхаш даьд металл, бетон, кхыйола материалаш кхоара. ГОСТ-а маяххара аьшкабетона изделеш ара а хецаш хьалха цига дlайоташ хинначул кlезига лоацагlа тlаахийта йолайир арматура. Из бахьан долаш аьшкабетона изделей дикали чlоагlали лохагlа хиланзар. Цхьабакъда паччахьалкхенна цох боккха пайда баьлар. Цеха коллективо укх шера паччахьалкхенна кходаь металл итташ тоннаши, бетон бlаьш сомий маьха кубически метраш я.

Октябра дезача цlей сийна къахьегама вахте а этта къаьстта дика къахьегарна белгалъяьнна я ни. Бубенчика, Попова кулгалду бетонщиккий бригадеи нов. Бугаев керте латта арматурщикий бригадеи. Юкъера лаьрхlача хlара сменах нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

Иштта лакха къахьегама толамаш доахаш я цунца социалистически яхье яьнна Лемешко Николай Кондратьевича кулгалду шолагlча цеха коллектив. Пхе бетта план хlанзлехьа кхоачаш а яь. июнь бетта чотах арахийна аьшкабетона изделеш 29 эзар сома маьха я. аьлча, 540 кубически метр я. Арахецача продукцега дlабода мах лохбарах укх шера паччахьалкхенна кходаьд 17600 сом ахча.

Къаьстта чlоагlа лоархlаме да цу цехе укх деношка керда продукци арахеца йолаялар. Хlайззалца кхычахьара хьатlакхихьай вай республикерча газобензинови заводашкарча пишкашта эша газоупорни блокаш. Уж республике хьаелга вlашагlехьдаккхара чlоагlа уйла йир цеха инженерно-технически болхлоша. Массехк ди хьалха цехе арахийцай газоупорни блокий 5 кубически метр. Ер бутт бовлехьа арахеца лерхl кхы а бlаь кубически метр. Цу гlулакхо паччахьалкхенна эзараш сомаш пайда бергба. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдечей керда продукци арахецачеи къаьстта дика къахьегаш я ни. Гириханова Кулиниченкос, Бабенкос, кхычар кулгалду бригадаш. Октябра дезача цlейна совгlат кийчдара хьинар кходаш цар.

Б. КОСТОЕВ.

Советски павильон канадски городе Монреале йолча Дерригдунеи «Экспро-67» яхача выставке баьхкача дукххача туристий керттера теркам тІаьодаш я.

Сурта тІа: сихача нейтронех лела реактор йола хий дехкача установка макета хьалхашка. Укх шера Мангышлак яхача ахгІайре тІа болх бе йолайолийтаргйолаш я из.

ТАСС-а специальни корреспондента сурт.

КІирандийнахьа дукха спортсменаш бар Грозночерча В. И. Ленина цІерагІча майда тІа гулбенна. Советски Союза турпал волча пионера Дубинин Володена хетаяь, из дагалоадаш яр укказа республика школай дешархоша яь эстафета. Ала деза цу тайпара эстафеташ елга вай республике традици а хинна дІаэтталга.

Просвещене министерства, ВЛКСМ-а обкома, горкома приз яккхара яхье яьнна яр республика школай пионерски дружинай 59 команда. Яхь дІайолаялале хиннача параде къамаьлаш дир Советски Союза турпал волча А. Иолиса, Нохч-ГІалгІай просвещене министра нов. М. Умарова. Цул тІехьагІа дІадолалехьар спортсменашта юкъера къовсамаш.

Района командашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Гудермесски № 1 йолча школа спортсменаша. ШоллагІча моттиге МалгІабика команда я. Грозночерча бархІшерарча школай спортсменашта юкъе кот ба № 52 йолча школа дешархой. Цар ха 8 минути 30,9 секунди я. Царна 0,6 секунда мара тІехьабисанзар № 29 йолча школа спортсменаш. ШоллагІа моттиг царга кхьчар.

Яхье дакъа лоацаш хиннача 37 юкъерча школана юкъе массанел хьалха я № 32 йолча школа команда. Цу командага кхьчар В. Дубинина цІерагІара кубок. ШоллагІча моттиге № 57 йолча школаи кхоалагІча моттиге № 55 йолча школаи командаш я.

Сурта тІа: кубок яьккха № 32 йолча школа спортсменаш.

Н. Кобиашвили сурташ.

ДИКАГІЙОЛА УСТАНОВКАШ

Юбилейни шера къаьстта дика къахьег Грозненски нефтемаслозавода коллективо. ХІанзлехьа гучаювлаш я цу заводе яхье яьнначa установкашта юкъе пхе бетта план кхоачашъяь коллективаш. Царна юкъе хьалха латт нов. Волошина кулгалдеча № 16 йолча установка коллектив. Ихе бетта план 18-ча мая кхоачашъяьй цо. Ер бутт боьлехьа пленал совгІа арахецаргъя эзараш тоннаш продукци. Иштта дика къахьегаш я Кулаткинеи Летковскаяи керте латта серно-кислотни № 18 йолчеи установкай коллективаш. Цар из план 19—20-ча мая кхоачашъяьй. Селхан, 22-ча мая, пхе бетта план кхоачашъяьй нов. Баранов керте латтача № 40-2 йолча установка технологаша а.

Завода коллективо еррига продукци арахецара план кхоачашъергъя 24-ча мая. Арахецача продукцега дІабода мах дохбарах укх шера паччахьалкхевна кходаьд по 320 эзар сом.

В. ГОРБАЧЕВА,
инженер-экономист.

ЧУВАШСКИ СЦЕНА ХЬАЛХАРА ПУАНТАШ

ЧЕБОКСАРЫ, 20 май. (ТАСС). Чувашски искусства исторе чу эгтара хьалхара балетни спектакль хьекхай К. В. Иванова цІерагІча Паччахьалкхен академически музыкально-драматически театро. «Жизель» яха Адана классически балет хержаяр премьера. Спектакле дакъа лоацаш ба талант йола чувашски кагирхой — А. Я. Вагановай цІерагІча Ленинградски хореографически училищера дийша баьнна нахи шоай мукъа йола ха театрерча студешка балетни искусствана телаш бола кховзткъа саг гаргга любителаши.

Балет оттаьй Чувашски АССР халкъа артиста Б. Марковеи ленинградски педагогаша чувашски АССР искусствай заслуженни деятелаша К. Шатиловеи, Н. Беликоваси, Н. Румянцевеи, театра балетмейстера В. Богдановеи. Къаман къонача балета иштта новкъостал дир СССР Доккхача театра болхлоша а.

Йоккхача соче сезон хьаелл

Іаьржача форда йисте гІолла 150 километр совгІа йІоахалла ула Йоккха Сочи яха ерригсоюзни курорт. Ден-денна самолеташца, поездашца, теплоходашца кхо эзар саг къахьегамхо воагІа укхаза салаІа. Еррига санатореш хІанале ахкан расписанех болх бе йолаеннай.

Укх юбилейни шера профсоюзий, путевкаех вай мехкара ши миллион гаргга къахьегамхочо Йоккхача Соче санаторешка салоІаргда.

(ТАСС).

ВАЙ ЗАМАНО ДІАДЕХ

Советски Іаьдала шовзткъеи итт шу дизара накъадолхаш да дерригa Советски адамаш. Из советски наха лездаь па Іеш, дерригача дунен тІарча къахьегама адамаша дездергдолаш цІей да.

ЛаьрхІа па валлал доккхий хувцамаш хиннад вай мехка экономикана, культураца, советски адамий вахарца, кхетамца Советски Іаьдал латтача шовзткъеи итт шера. Боарам боацаш дегІаенай еза а яй а промышленость, хьахинаб шийн масса а доакъошта механизаци яь социалистически дарда тІа латта юрта боахам, хьалкхийнав коммунистически кхетам бола керда советски саг. Уж дерригa декхараш кхоачашдара Коммунистически парте а Советски правительствас а доаттабеш болча къовсама юкъе лоархІам боллаш моттиг дІалаьцай советски художественни литература. Цо хадданза пропаганда яьй адама пайда луш долчунна, вахара юкъедоаладе мегаргдолчунна, советски адамаш хадданза тІахьийхад парте мехка хьалхашка увттадеш дола декхараш кхоачашдара. Цунца цхьана художественни литература шийн хІама хьахьоххара средствашца цхьаккха машар боацаш къовсам доаттабу зуламерчунца, коммунизма материально - технически база хьалъеш долча советски адамашта шоашкара хьабоалаш цхьаккха пайда а боацаш, хулаш пхьаккха новкъостал а доацаш обществана новкъарле еш болчарца. Дукха торонаш я художественни литература обществана болча пайданна къахьегаш волча хьаьналча сага бакъдола гІонча хила а, цунца цхьана, обществана новкъарле еш болча, шоашкара обществана пайда хьабоалаш боацача зуламхошта духьал доаттабеча къовсама ира герз хила а.

Вахарца, балха тІа, вахара масса оагІонашка хьалха латтараштa а карагІдаьнизараш, цар опыт, дешаш бараша шийх пайда хьа а эдаш къьгта хьахьоххилга — литература пайдана гІулакх да. Цо из хьахьох шийн произведенешка кхоллаш йолча турпалий образий гІулакхашца, оамалашца. Цу турпалий оамалаш, гІулакхаш довзарах дешаш болчар пайда хьаэц, уж шоашта Іомаю, шоай вахара юкъейоалаю. Геттара доккха маІан долаш да коммунистически кхетам болаш волча вай заман сага оамалаш, цун гІулакхаш хІара советски сага вахара норма хинна дІаоттилга. Цу тайпара декхараш кхоачашдеш я нохчий а гІалгІай а художественни литературацара дукха произведенеш. Царех я, нагахьа гІалгІай литературах лаьпа аьлча, Базоркин Идриса, Яндиев Джемалдина, Зязиков Бахьаудина, Муталиев Хьаж-Бийкара, Осмиев Хьамзата, Боков Аьхмада, Чахкиев Саида, Озиев Салмана, иштта кхычар а поэтически прозаически жанрашцара произведенеш. Шоай оамалех, шоай гІулакхех вахара норма е мегаргболаш ба «Хьалхара денош» яхача Муталиев Хьаж-Бийкара повеста тІара турпалаш: партячейка секретарь Мажит, Советски болхлой Ахьмад, Назир, активисташ Каби, Бахьайг, иштта кхыбараш а. Цар шоай низ, хьинар из кходеш вахара юкъедоаладу кердадар, адамашта гІозале яхьаш дар. Цудухьа хадданза цар оагІув хьаллоац, царна новкъостал ду хьаьналча къахьегамхоша, цар юртахоша, уж бакъбола керда вахар хьакхоллархой хилара тарра, вай заман викалаш хилара тарра.

Царна тара бац повеста тІа бувцаш бола Къоасам, Муни, Іиса, Хьасан. Цар хадданза новкъарле ю вахар кхоллаш бараштa, вахара юкъе кердадар дахьаш бараштa. Цудухьа цар образаша дешаш барам Іомабу дикачоа вочоаи юкъера доазув довза, водар, зуламера дар тІехьашка татта, дикачох, эшаш долчох пайда хьаэца. Цунах латташ ба, керттерча даькъе, повеста дикала мах.

Вахарца хинна хувцамаш, керда даьнна советски сага вахар хьахьокхаш дукха а произведенеш я Зязиков Бахьаудина творчествана. Къаьстта лоархІам болаш лархІа йоагІа кхалнаьха бокъонаш телхаярах хьалоалаш дола зулам белгалдоаккхаш йола писатела произведенеш. Царех ва «Маликат» яха цун дувцар. Фашистски Германена духьаларча Сийлахь - боккхача Даьхен тІем тІа да а вийна, фашистски самолета тІара техача бомба гарг кхийтта нана а йийна бо хула зІамига Маликат. Из хьалкхею дикача наха: даь-вошас, даь-веший сесага. Маликага дика деш, цунна везалу зІамига йолаш дена шийна дийша вола Идрис. Бакъда кагийчарна юкъера безам, пар хьашташ, парна довш дараш кхоачам болаш дархІап тІехьадиса Іадата гІулакхаш хьаллаьна делаш бараша. Парна хетачох кхалсага бокъо яц шийн праза да хила, цун аьла, цун даьла хила воагІа маІасаг. Царех ва дувцар тІа вувцаш вола Темаркъа. Из обществана пхьаккха пайда луш вац, базар еш, нийса боацача новкъа ваьнна вахаш саг. Маликат шийга я раьза ца хилча Темаркъас йоах:

— «Маликат, ма де кура къамаьл. Сай боахамах а рузкъах а варгволаш чІоагІо яь ва-кх со айса яхар па хуле. Тайпанга, даьга, наьнага дилдача сопа нийсвала йиш йолаш саг мича вах укх юрта. Шортта рузкъа да, даа, мала, тІадувха, леладе хургда».

Бакъда по базар еш гулдаьча рузкъа а, даьй - ноаной эздийча тайпах хиннад яхача даьссача хабараша а Іехаергйолаш яц Маликат. Цун кхетам кхы ба, цунга хьежжа кхы да по лехаш дар. Цо лех цІена безам, къахьегама сийле, новкъосташцара доттагІал. Из теш ше из дохаргхиларах. Цудухьа по майрра жоп лу Темаркъийна:

— «Воча тІехьено даьй бийцаб йоах, Темаркъа. Цхьабакъда, хьа дагарчех дуне мел латта хІама хила йиш-м яц. Хьол вогІа ба, хьа хан нара а болаш — колхозе а кхычахьа а болх беш боахкараш? Хьо хІана лел хьайна атто лехаш, болх а ца беш, базара тІехьаваьнна? Хьогарча рузкъах лургдацар аз ахкан хана сайна цхьан къахьегама денах доагІар».

Харцдар духьалено мара юха техалап йоах. Маликата хов, мог Темаркъий хоарпо юхатеха, цунна шийн ираз, шийн никъ корабоагІа, из медицински институте деша йода. Цул совгІа по чІоагІо ю шийна везаш волча Идрисаца шийн кхоллам бувза. Цу дувцара турпалаш писатела шийгара дагалийца ба ала йиш йолаш дац. Вай вахарца хІана а нийслуш ба цу тайпара нах. Темаркъа санна болча наха новкъарле ю вай вахара, уж мамогга духьал гІерт кердачунна. Бакъда хІара денна лаьгІлуш латт цар низ. Харц долчох шоаш кхета а кхийтта уж юхабалар дац из, из да вай замалахь Маликат а Идрис а санна коммунистически кхетам бола нах царна духьал латташ хилар.

Боков Ахьмада, Чахкиев Саида, Осмиев Хьамзата прозаически произведенешца — дувцарашца повесташца, романашца вайна корабоагІа зуламерчоа духьал, кердадар бахьаи майрра къовсам лоаттабеш бола турпалаш. Вай хана из иштта хиланза даргдоацар да, хІана аьлча Советски Іаьдало шийн шовзткъеи итт шера чухь дьакхеллах сага кхетам хувцара эшаш дола хьал.

Мишта хьакхолл писателаша шоай произведеней турпалаш, мишта, мичара корайоагІа царна произведенешта эшаш йола материалаш? Цу тайпара, а, иштта кхы дуккха а хаттараш хул литература дешаш бараша деш. Цу хаттарашта жоп луш хилча аланза даргдац, писатела эгара хьалхарча даькъе кІоаргга вахар довза дезаш хиларах. Вайна хов хІанз а вайна юкъе базараш еш къоалаш деш бола цхьацца нах нийслуш хилар. Вайна иштта хов кхалнаьха бокъонаш телхаярах кхеле хувцилгах, дьсца тІехьадиса гІулакхаш леладелгах шоай керттера вахара говзал а яь делаш нах хилар а. Бакъдар аьлча вай заман белгало из-м яц, дале а уж тайпа нах нийслуш ба хІанз а вайна из довш дене а. Вай заман белгало в коммунизм хьалъеш волча советски сага моральни кодекс. Цунца белгалдаь да вай ерригача общества вахара наькъаш. Цу наькъашца дахаш а болх беш а да дерригa Советски адамаш. Цу наькъашца бахарах а болх барах а вай республике а цул дукха араха а гІорбаларца дІабайзаб Социалистически Къахьегама Турпалаш Лемка Барахоева, Таисия Летковская, Алхазур Кагерманов, Наурды Эсмухамбетов, Тамара Муслиева, Марина Паук, иштта кхы дукха а дукха а. Цар къахьегама толамаш, цар вахар къьгта хьахьоххарца художественни литература торо я вай вахара новкъарле еш долча тІехьадисачунца къовсам лоаттабе, хІана аьлча цар вахаро, къахьегамо хьокхам дургба кхычарна. Іомабергба мишта баха беза, мишта къахьега деза.

Мишта кхолл писатело шийн произведеней турпалий образаш яхача хаттара жоп луш хилча укх мугІарий автора довргдар шийн пхьаща долча дувцараш тІа сапа. Массенена хоьш да дуккхача хана дена пхьа лехара зулам доамап халкъашта юкъе долаш хилар. Дуккхача наьха вахар хоададаьд цу зуламо, дуккха вІаший дезаш дола адамаш вІашагІдаьхад. Цул совгІа цу зуламо бахарах бохабора бІарчча дезал, бІарчча тайпаш. Цу тайпарча хІаман сурт оттадир авторо «Шера юкъе» яхача дувцар тІа. Укхаза шийна езаш йола Марет ех дувцара керттерча турпала Лорса. Бакъда Марет езаш ва Бийберд а, ше цунна па везилга ховш вале а. Лорса из йийхачул тІехьагІа Марет йолаю Бийберда. Лоаман наьха Іаьдалах дийха дагІа нускал додалар чІоагІа эхь да, из па кхетадеш вац Бийберд, дале а моллагІча наькъаца Марет шийн доалахь хулга лов цунна, ше цунна везе а, па везе а. Лорса нах юкъе бахийтача а, юртага дийхача а Марет хьаяла тиган Бийберда. ТІаккха Лорса юрта хьалхашка къорІагІа дув буъ, сарале нускал шийга па кхоачийте Бийберд вуврг ма ва ше аьнна. ТІаккха а Марет юхалаш Бийберда. Дукха па говш даьккхача оарпо Марет хьайоаккх, Бийберд ведда кІалхара воал. Бакъда, нускал шийга кхачарах кхоачамбеш вац хІанз Лорса. Юрта хьалхашка, ше йиллача хана нускал юха па лойя, Бийберд вуврга аьнна биа дув кхоачаш балцца эхь даттаргда цунна тІа доамарочун кхетамах. Цудухьа по Бийберд вув. Бакъда цунна хадац дов. ХІанз шийн веший Бийберда пхьа леха оарцагІа воал цун вошa Якъуп. Лоравала аргІа хьакхоач хІанз Лорсага. ДІадоал цхьа шу, ши шу, дукха шераш. Шинна а дезала боахам хІалак хул, дезал халача хьалага кхоач. Цу ханна болалу Граждански тІом. Берригa мехка тІаэтта кхерам юхатоха кхыча доамарошца цхьана оарцагІа воал шаккъе довхо—Лорса а Якъуп а. Уж шинь вІаший духьал нийслу тІом латтача. Шийн довхо Лорса ве, веший пхьа леха аьттув лех Якъупа. Цу ханна кІайгвардейцашта духьал оарцагІа баххача Якъупа кхерам болаш моттиг нийслу. Из шийн моастагІа вале а кІайча эпсара вувчара кІалхара воакхх из Лорса. Цу ханна е тайпа къамаьл нийслу царна юкъе.

«Шийн бе йоалла шалта Іо а кхеса Якъупагахь букъ а берзабаь хІаэттар Лорса. «Сайгара доагІар аз хаьд, хІанз хьай сога доалла декхар дІаэца» яхаш санна хетадойлийтар цун латтаро. Вувлаьелча санна латташ пхьа минот а яьккха, Іохкайда шортта шалта хьаийцар Якъупа. Цунах доалла цІий дІадаккхар духьа шозза лаьттагІа Іеттар цо шалта, тІаккха цунах шийн чокхе Іеж хьекха, шалта Лорсага дІахковда йир цо:

— Якъуп, — аьлар Лорса юха а ца верзаш, — со кийча ва...

— ДІаэца хьай шалта, — юкъейиккхар Якъуп, — дІаэца, къонахчо санна ер делае бокъо йолаш ва хьо. — Лорса белаж тІа кулг а диллар цо. — Хьай декхар хьадепнад Іа... Хьай къонахчадца... Нагахьа хьо духьал веце доттагІий хургда вай...»

Укхаза гуш да Октябро адамашта юкъе оттадаь доттагІал, цар социальни хьашташ адамашта юкъе отташ хиннача моастагІал низ болашагІа хилар. Советски Іаьдала шийн хьалхарча денешка дена зулам дІадаккхара боккха болх дІахьош хилар. Цудухьа шинна а довхочо кхетаду вошал, доттагІал — вахара дард йолга а шоай шинне а ираза эшаш дар долга а.

Кхоачамбоацарашца, вай вахара новкъарле еш долчунна къовсам доаттабара йоккхий торонаш я художественни литература. Тайп-тайпарча низ болча средствашца цо гучабоах базархой, тунеядцаш, къуй, хулиганаш. Цу гІулакха доархІам боллаш йоккхий торонаш йолаш я сатира, юмор. Лоамарошa массаза пайда хьаэцаш хиннаб сатирах, юморах, цунца цар къовсам лоаттабаьб тІехьадиса гІулакхаш леладераштa — моллашта, бозбуачул леладерашта духьал, уж беламга бахарца а, цар леладер харц хилар хьахьокхарца а. Цудухьа майрра ала йиш я: сатира юмор вай хана а шийн маІан довза я аьнна.

Писателий дукха я партена цо мехка хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара новкъостал дара торонаш. Бакъдар, нийса дар къьгта хьахьокхилга, харцчунна духьал къовсам лоаттабелга — из па художественни литература керттерчарех пхьадола декхараш.

ХІанз Москве шийн болх дІахьош я писателий Ерригсоюзни IV съезд. Цу съезде аьча отчетни докладаца а, КПСС ЦК съездага хьттача моаршалца а вайна гуш да советски писателаш даьчох кхоачам хинна па Іеш, дІахо а шоай декхараш кхоачашдара къовсам лоаттабергболаш хилар.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгІа

23-гІа май, 1967 шу

РАДИО: 6.30 — «Нохч-ГІалгІайчен лаьттаеладерхо» (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20—Передачай программа 8.20 — «Сердало» газета обзор. 8.30 — «Къона тІехье» (гІалгІай меттала). 8.45 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Нохч-ГІалгІай иллеши ашараши. 16.30 — Общественно-политически передача. 16.45 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — «Индустриальни Нохч-ГІалгІайче» (эрсий меттала). 17.30 — «Турпала 50-шу» яха передача (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

УКВ: 9.00 — Концерт. 9.30 — «Лейли и Меджнун» яха музыкально-литературни композици. 10.17 — «Из дерригa а иштта цхьалха дац» яхача спектакла радиокомпозици. 11.16 — «Золтая Колаш» яха концерт - очерк. 18.00 — «Иллеш оал Архипова Иринас» яха концерт. 19.20 — «Ярошенай безам» яхача спектакла монтаж (нохчий меттала). 20.20 — «Іамийн хьунеш мохк» яха литературно-музыкальни концерт. 20.50 — «Дерригача кІирах догІа» яха радиопостановка.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Бераштa дола фильм. 18.15 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.30 — «Вай дІаьхий хилара хаст ба доамеи даьгІенаш» яха беседа (нохчий меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05 — нохч-гІалгІай музыка исторе тІара. 19.30 — Телевизионни кердадараш. 19.45 — Английски метта урок. 20.15 — Шоана берашl 20.30 — «Хозяйка гостиницы» яха художественни фильм.

ДУНЕ КІИРАГІА

ЧІОАГІЛУШ ЛАТТ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХНИЙ БАРТ-ЦХЬОАГІО

Социалистически пачахьалкхенашта юкъера сотрудничествои вошалий барт - цхьоагІои чІоагІлуш йоагІаш хилара тІа-тІа керда тешаш хьаувттаду вахаро. Укх тІехьарча беташка Европе социалистически мехкашта юкъе оттадаьча доттагІлени сотрудничествап хьакъетагІлени хьарча договорий бІарчча сери — из кхерамзле чІоагІъяра, машара, Европера хьал стабильни хилийтара гІулакха юкъейнхьа йоккха ганз я. Бокъонца иштта лоархІаш да Германски Демократически Республиканаи, Польшана, Чехословакена, Венгрена юкъе оттадаь договораш. Дугрена шоллагІча тІемах хьахинкар США новкъосталца хувцилга шоай вІаштІехьдаларга хІанз а тІехь доглоахаш долча Малхбузен Германе реакционни гІозараша ледаю политика теркал йича, къаьстта боккха дунен халкъашта юкъера лоархІам болаш да уж договораш.

Укх тІеххьарча хана хиннача событешта юкъе боккхача лоархІамера гІулакх да КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте а латташ йола советски партийно - правительственни делегаци Болгаре яха хилар. Делегаци цига йолча хана кулгаш ялдаь Советски Союзаи Болгаренеи юкъерча доттагІлен, сотрудничества, вІаши новкъосталаш дара хьакъехьара дІахо долача 20 шера дола договор — из да шинна а мехка юкъера гаргало совъювларах, царна юкъе массе оагІорахьа сотрудничество хиларах логически, закономерни хьахиннар. Из процесс дІачІоагІъеш а дІахо дегІайоалаеш а да керда договор. «Болгарски халкъо, — яхаш белгалдоах «Работническо дело» яхача газето, — социалистически общество хьалъяра даькъе керда, кхы а доккхагІа толамаш доахаргхилара эгтара боккхагІа бола тешам дерхІ цу договорах».

Социалистически пачахьалкхенашта юкъе долаш долча а шоаш делаечa арахьарча политика гІулакхашта координаци е царга йиш хулийтача а шин оагІони дуккхача оагІонийн бувзамий системах дІакъоастаде йиш йолаш дац советско-болгарски договор. Цу система лоархІамера дакъа да Варшавски договор аьнна цІи хеза дола Малхбоален Европерча социалистически мехкашта юкъерча доттагІлеп, сотрудничества, вІаши новкъосталаш дара хьакъехьара договор, цу договора шийтта шу дизар белгалдаьккхар укх деношка дерригачa вошал долча мехкашка. Цу системах дІахала йиш йоаца дакъа да керда договор.

СОВЕТСКО-ИТАЛЬЯНСКИ ОТНОШЕНЕШ ДЕГІАЯХНАР

Толаме дегІаух советско - итальянски отношенеш. Итале кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. Фанфани СССР-е а вена, хІанз дукха ха йоацаш шин мехка юкъе хиннача переговораша кхы дІахо а шерйир политически а, экономически а, Іилман - технически а, культурни а даькъера сотрудничество. Дуккха а керда соглашенеш оттаьй. Дуккха а беркат даргдолча оагІорахьа экономически а торгови а бувзамаш дегІаахарах шоашта тоам хиннилга кхайкадир шинна а оагІоно. Къоасталаь аьлча, белгалдаьккхар Волга тІа легкови автомобилаш ю завод юллача «Фиат» яхача итальянски фирмо дакъа лапара хьакъехьара соглашени планомерно кхоачашъеш хилар. СССР-ера Іаламан газ Итале дІаахийтара а СССР-еи Италенеи юкъе газопровод йиллара а хьакъехьа соглашени яр санна дола лоархІамера дош а лийцар.

Дунен халкъашта юкъера дуккха проблемаш ювцаш хилар уж переговораш, цу даькъе яр гера дІадаккхаран дунен халкъашта юкъе кхоккаденна латта гІулакхаш кІаьддарен проблемаш а. Ядерни гераш па даржийтара хьакъехьара эффективни договор оттадарца дувзаденча дешаш а цІендаь дийцар. Европейски континенте кхохкаденна латта гІулакхаш кІаьддарен кхерамзлени проблемаш ювцача хана чІоагІа теркам тІабахийтар цу дешашка хьажара эшшача тайпара дика кийчъяь йола совещани гулъяра хьакъехьарча предложена.

Советско - итальянски переговорий итогашта раьза хилар кхайкадеш да итальянски кепайоазув. Шинна а мехка цхьайолча проблемай хьакъехьара позицеш цхьатара епе а, лоархІаме да машари кхерамзлен Іалашъярца дувзаденнача доккхача маІалерча дешаех царна хетараш гаргаухаш хилар.

КЪАХЬЕГАМА ФРАНЦЕ ДОШ

Капиталистически мехкашка къахьегамхой хьашташта монополеша баь тІагІортам боккхача низаца юха па тохаш бисап хІанз. ЧІоагтІа барт болаши кхотаеннеи хиларца белгальялар 17-ча мае Франце чакхъяьнна массаней юкъара къаман забастовка. Ерригача аьрдехьарча партеша хьал а лоацаш, профсоюзаша баьча тІахьехамах забастовке дакъа лоацаш хилар итт миллион болхлойн гІулакхера нахи. Мехкара экономически вахар лизза дехкаденнадар. Шийн бокъонаши хьашташи лорале аьнна, цхьа барт-цхьоагІо а йолаш, кхота а енна хьалъаттача хана шийга мел боккха низ ба кхы цІаьккха а дІахьекхар Франце пролетариато.

Экономически а социальни а доакъошка ах шера шийна «лаьрххІа йола полномочеш» ялара хьакъехьа правительствас тІагІертадеча гІулакха духьала протест яра кепехьа па чакхъяларца да 24 сахьатара забастовка политически оамале хилар. Ше дІадехачоа бахьан а лехаш, правительствас кертагІдоахар «юкъарча рынка» хьакъехьара договор кхоачашданза дарг ца хилар. ГІулакх миштаб аьлча, европейски экономически сообщество (вешта аьлча «юкъара рынок») хьалра хьакъехьарча договора кулгаш ялдаьча мехкашта юкъера 1968-ча шера 1-ча июле цІенъенна дІаяргъя таможенни пошлинаш, «паргІатта дІачу-хьачу аха» доладургда «товараш, капиталаш, нах».

Конкуренце кердача хьалашца дувзаденна «овлангара хувцамаш па дича яргйоацаш я французски экономика» яхаш къарлу правительство. Парламентага а па хоатташ, декреташка гІолла компелеш вІашагІтохара наькъапа производствана концентраци елга сихле, социальни Іалашон система хийна эргаяккха, иштта кхыдараш де шийга йиш хургйолаш, правительствас дІалех «лаьрххІа йола полномочеш» шийна дулга. Боккъаллар аьлча, Французски коммунистически парте Генеральни секретара Вальдек Роше маьллара, полномочеш эш «мехка хьалхашка латта экономически а социальни а проблемаш монополешта хьаштдолчча тайпара къестаяр духьа, Къаман собрани цул балха ерригача средстваехи тІахьожам лоаттабара йолча ерригача торонехи а аьккха». Цу тайппара, вахаре Іалашмате доккха маІан долаш дешаш, кхерамзлен, алапей, социальни страховане, иштта кхыдарий дешаш да уж, хІаьта къахьегамхоша кхетаду тІеххьара а къовсамах хьахулар монополеша беча тІагІортама духьала отта, из тІагІортам юхатоха шоаш кийча хиларга хьежжа хургхилар. Монополеша кийчъеш йолча планех шоашта хетар къоагтадаь а мамогга чІоагІа а дІакхайкадир къахьегамхоша массаней юкъарча къаман забастовкаца.

«ЛаьрххІа йола полномочеш» ялара хьакъехьарча деша гонахьа чІоагІа пренна къовсамаш латт парламенте а. Правительствах па тешара хьакъехьа Къаман собране резолюци дІачуеннай Французски коммунистически партегареи демократически социалистически аьрдехьарча низий Федерацегарен болча депутатий группо.

ИМПЕРИАЛИСТИЙ КУБАНА ДУХЬАЛАРА КАМПАНИ

Латински Америка эгтара реакционнегІа долча гІозарашца барта а яха, юха а революционни Кубана духьала провокацеш вІашагІъехкаш я Вашингтон. Америка ВІашагІкхийттача Штатий а малхбузехьарча ах дунен кхыча мехкий а кепайоазош тІа чІоагтІа гІартата айдаь кампани йолаяьй Кубана духьала. Цу кампане керттера декхар да Кубана духьала кийчъеш йола керда агрессивни акцеш бехказа йоахилга. Венесуэльски правительство яь кампани дІа а йолаяь, цунна керте эттар. Цу правительствас Куба официально бехке яьй «Венесуэльски суверенитет телхаяра», цо дІадийхар «кубински дош» къоастадара американски пачхахьалкхений Организаце (ОАГ) членаш долча мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий лаьрххІа совещани гулъелга. Кубана духьала, кхыметтел тІом барга а дІакхоачаш, тайп-тайпара гІулакхаш чакхдаха деза, яхаш, вІалла боарам а боацаш деча тІахьехамашца кхайкалу по из шийна хетар.

ХІаьта а гуча да Венесуэлана букъа тІехьашка Вашингтон латтилга. Кубана духьаларча «коллективни гІулакхаш» оаларашта уж юкъеоза гІерташ, дуккхача хана дена латиноамерикански мехкашта юкъе чуийнна болх беш да США доалера гІозараш. Кепайоазошa белгала махкхара, США хьалхленца из дош дийцар апрель бутт юкъебахача хана Пунта-дель-Эсте латиноамерикански мехкийи США-и президентий совещани хиннача хана а. Къьгга из совещани хиннчул тІехьагІа сихбелар кубински контрреволюционни къотІай болх, сихделар Кубана духьала керда похол яра тІа а кхувш. американски мехкий официальни болча викалаша деш дола къамаьлаш. Дерригa а теркал дича, Венесуэла хІанзара «инициатива» а Пунта-дель-Эсте оттаьча планах хила мегаш я.

ЧІоагтІа белгала да цхьаькха хІама: Венесуэлас шийн Кубана духьалара «бехк» дІакхайкабалехьа мастсехк ди хьалхагІа США пачхахьалкхел секретара Дин Раска дІакхайкадир. Куба «бокъо йоапаш шийн доалахой гІулакхашта юкъе гІерт», аьнна а, хІаьта малхбузен ах дуненна из кхераме я, аьнна а. Цо хьалхе а хьакхайкадир «геттара каста» из дош ОАГ-е дувцаргда, аьнна. ХІаьта Раскана тІеххьа-тІехьа США ОАГ-ерча викало Линовица къамаьл дир Кубана духьалара Венесуэлас могадеш дола моллагІа гІулакх а хьаллаца деза, аьнна.

США доалерча гІозараша тахан Кубана духьала хьувзаду гІулакхаш вІашагІдала йиш йоацаш дувзаденна да Латински Америка мехкашка цар делабеча берригача империалистически наькъаца. Цу мехкашкара къамий-паргІатон а патриотически болаш дегІа па дахкийтар духьа, уж кхы а дукхагІа шоашта карадахьар духьа хьувзадеш да уж гІулакхаш. Из декхар кхоачашдара даькъе къаьстта йоккха роль йолаш лерхІ США, латиноамерикански реакциони военшина. Кубана духьалара венесуэльски «бехк» дІакхайкабари США-га хьалхле а йолаш Каракасе дІахьош йола американски дуккхача мехкий тІема-фецарча низий командующей совещани. Богате хинна ОАГ членаш долча мехкий эскарий викалий совещани цхьан ханна нийсъядар дагадоацаш хинна хІама дархІа йиш йолаш дап. Белгала да кхы цхьаькха а: Кубах доапараш дувцара Венесуэла президента Леоне шийн къамаьла хержар Каракасе хинна военни совещани.

Социалистически Кубана духьала кийчъеш йола заговор — из я Латински Америка дерригача халкъашта духьалара, империалистически низ Іоткъамах паргІата далар духьа, къамаш шоай доІамеи суверенитет йолаши хилийтара тІехьа цар лоаттабеча къовсама духьалара заговор.

И. ЛАПИЦКИЙ, Нобл ГИРЬИ. (ТАСС).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктоахама секретара—3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностей отделий — 3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий — 3-42-28;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 2428. СФ05183.